

September 2016

Tilpasset
BR15

Den lille lune

- for byggefagfolk

ROCKWOOL®
BRANDSIKKER ISOLERING

Ny udgave af Den lille lune

Den lille lune har i over 40 år været danske håndværkeres foretrukne guide, når det drejer sig om byggeteknik og isolering.

Udviklingen går stærkt. Både hvad angår byggeteknik og nye materialer, men også med hensyn til information.

I denne nye opdaterede udgave har vores mål været 3 ting:

- **Enkelhed**
- **Overskuelighed**
- **Brugervenlighed**

Tungere og mere teoretisk information finder du på www.rockwool.dk.

I denne udgave har vi fokuseret på at vise endnu flere konstruktionseksempler med konkrete U-værdier og tilhørende kort vejledning.

Vi kommer også ind på de væsentligste forhold i bygningsreglementet (BR 2015) - ikke mindst på grund af den øgede fokus på energioptimering af konstruktionsløsninger til nybyggeri og energirenovering.

På siderne "Godt at vide" har vi samlet øvrig relevant information om f.eks. brand, lyd og fugt.

Rigtig god fornøjelse!

Med venlig hilsen
ROCKWOOL A/S

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	4
----------------------	---

2. Bygningsreglement 2015	
Bygningsreglement 2015.....	10
Nybyggeri	11
Tænk huset igennem	14
Ændret anvendelse og tilbygninger	15
Vedligeholdelse, ombygning og udskiftning	17
Sommerhuse og tilbygninger til sommerhuse	33
BR15 oversigt med isoleringstykkelser	34

3. Nybyggeri: Konstruktioner og U-værdier	
Indholdsfortegnelse	36
Konstruktioner	37
Tæthed	53

4. Energirenovering og efterisolering	
Indholdsfortegnelse	55
Rentable konstruktioner	56
Konstruktioner	58

5. Udvendig facadeisolering	
REDAir FLEX	77
REDAir LINK SYSTEM.....	78
REDArt Facadesystem med puds	80

6. www.rockwool.dk	82
--	----

7. ROCKWOOL Service	86
----------------------------	----

8. Godt at vide	
Produktegenskaber	87
ROCKWOOL flexegenskaber	92
Brandisolering	94
Lydisolering og støjdemping	102
Fugt- og vandafvisning	107
Omregning af energienheder	108
CE-mærkning	109

1. ROCKWOOL stenuld er meget mere end varmeisolering

Det får du gratis med i købet!

Valget af det rigtige isoleringsprodukt har i dag endnu større betydning end tidligere, på grund af de skærpede krav til energioptimering og ønsket om bæredygtigt byggeri.

Ved at anvende ROCKWOOL stenuld vil du ikke alene opnå en god varmeteknisk løsning. Produktets indbyggede egenskaber giver en ekstra kvalitetsforbedring i forhold til visse andre typer isolering. De indbyggede egenskaber kan ikke ses, men er med til at hæve byggeriets kvalitet og give ekstra sikkerhed – f.eks. ved brand.

Den samlede sum af indbyggede egenskaber er helt unik for ROCKWOOL stenuld. Det er fordele, som du får "gratis" med i købet.

Brandsikkerhed: ROCKWOOL stenuld er klassificeret i de bedste brandklasser, når det gælder reaktion på brand, A1 og A2 (ubrændbar). Intet andet isoleringsmateriale hæmmer brandudvikling og brandspredning så effektivt som stenuld.

Lyd- og støjreduktion: ROCKWOOL stenuld dæmper støj, regulerer lyd og forbedrer akustikken. Dette er også med til at sikre et godt og behageligt indeklima.

Fugtafvisning: ROCKWOOL stenuld er fugtafvisende. Hvis pladerne udsættes for regn, er det kun de yderste få mm, der bliver våde. Det forsvinder hurtigt, når regnen ophører. ROCKWOOL stenuld er desuden diffusionsåben og tillader vanddampe at passere gennem ulden – uden at kondensere.

Komfort og miljø: En velisoleret bygning kombineret med god ventilation er den bedste og mest økonomiske måde at sikre et godt indeklima på. Isolering, der slutter tæt, sikrer en behagelig og konstant temperatur året rundt.

Komfort og miljø

På www.rockwool.dk kan du finde informationer om ROCKWOOL produkters miljøprofil.

- **ROCKWOOL isoleringsprodukter kan bruges i bygninger, der opfylder kravene til det nordiske miljømærke**
- **ROCKWOOL isoleringsprodukter har en EPD-miljødeklaration**
- **ROCKWOOL isolering giver point til bæredygtigt byggeri**

Vi tager bæredygtighed alvorligt

ROCKWOOL stenuld kan betragtes som et naturmateriale. Det skyldes stenuldens kemiske sammensætning, som svarer til sammensætningen af jordskorpen.

Produktionen af ROCKWOOL stenuld tager udgangspunkt i geologiske materialer, som naturen selv skaber i rigelige mængder. Vi genanvender også materialer fra andre industrier, samt indsamlet stenuld. Vores produktionsproces med smeltetemperatur op til 1500°C er ideel til genanvendelse. Det, som er et affaldsproblem hos andre, omdanner vi til ny isolering. Vores kvalitetsisolering giver et vigtigt bidrag til gøre bygninger bæredygtige.

Produktegenskaber som brandsikkerhed, god isoleringsevne, lyddæmpning og lang holdbarhed er vigtige parametre, når en bygning skal være bæredygtig.

1. Indledning

Brandsikkerhed - et overset aspekt ved bæredygtighed

Mange forbinder bæredygtige bygninger med energi-effektive bygninger. Men for at en bygning skal være bæredygtig, skal den kunne holde i mange år og være et sikkert sted at opholde sig for brugerne. Her spiller høj brandsikkerhed en afgørende rolle.

Brande udgør en sikkerhedsrisiko for bygningens brugere, kan betyde store tab af værdier og har også konsekvenser for miljøet:

ROCKWOOL stenuld kan være med til at reducere CO₂ udslippet ved en bygningsbrand.

Miljøbelastning pr. m² bygning ved brand

Type	Kg CO ₂ pr. m ²
Brand, slukket efter 15 min.	14 - 40 kg
Bygningen nedbrændt	400 kg

Kilde: Fire Risk Management April 2008

Isolering som løsning på klimaproblemet

Bygninger bruger 40 % af det totale energiforbrug i Danmark. På globalt plan står bygninger for 1/3 af CO₂ udledningen. Isolering er et af de mest effektive midler til at mindske udledningen og dermed klimaforandringer.

Den isolering, som ROCKWOOL koncernen solgte sidste år, sparer i sin levetid kloden for mere end 4.000 millioner tons CO₂.

Genanvendelse

ROCKWOOL isolering kan genanvendes fuldt ud.

ROCKWOOL A/S har i mere end 20 år haft et effektivt retursystem for fraskær på byggepladser. I 2012 lancerede vi en returordning for "brugt" stenuldsisolering, og i 2015 genanvendte de danske ROCKWOOL fabrikker næsten 1800 tons "brugt" stenuld.

I takt med at flere og flere bygninger renoveres bliver gammel ROCKWOOL isolering kasseret, fordi man laver nye konstruktioner. Det giver god mening at bruge dette i fremstillingen af ny isolering. Så sparer vi jomfruelige ressourcer samtidigt med at vi løser et affaldsproblem.

Som ubrændbar isolering kan ROCKWOOL stenuld nemlig ikke afleveres i 'små brændbart'.

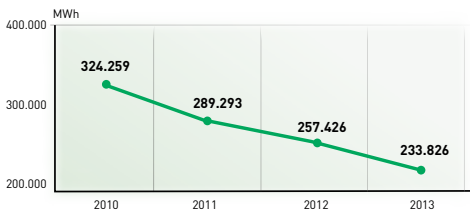
Værd at vide om ROCKWOOL produktionens miljøprofil:

ROCKWOOL produktionen har fokus på at bruge færrest muligt ressourcer i fremstilling af vores produkter.

Energiforbrug

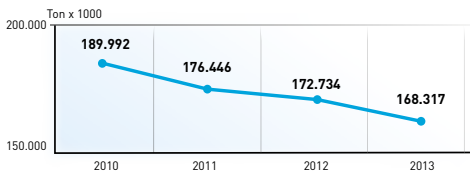
Energiforbruget i produktionen har gennem årtier haft en nedadgående kurve. Figuren herunder viser udviklingen fra 2010-2013:

År for år reducerer vi energiforbruget i forbindelse med produktionen af stenuld

Vandbesparelser

Alt procesvand i vores produktion recirkuleres. Vi har egne vandboringer og opsamling af regnvand. Også vandforbruget er mindsket i løbet af årene, og udviklingen fra 2010-2013 ser således ud:

Fra overskudsvarme til fjernvarme

900 boliger i Vamdrup, Arden og Doense opvarmes med ren genbrugsvarme fra de danske ROCKWOOL fabrikker.

Totalt retursystem

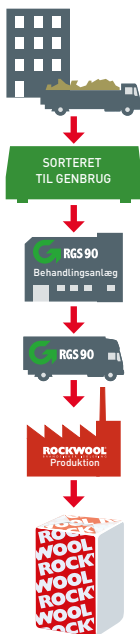
ROCKWOOL A/S har i en årrække haft et effektivt retursystem for fraskær på byggepladser, hvor håndværkere kan aflevere fraskær hos forhandleren.

I 2012 blev dette udvidet til også at omfatte returtagning af brugt isolering fra ROCKWOOL A/S i forbindelse med renoverings- og nedrivningsopgaver.

Genanvendelse

Ud over returtagning af egne isoleringsprodukter bruger ROCKWOOL A/S i høj grad sekundære materialer fra andre industrier. Produktionsprocessen med smeltetemperatur op til 1500°C er ideel til genanvendelse af genbrugsråvarer til ny isolering.

De danske fabrikker brugte i 2011 ca. 40.000 tons sekundære materialer.

2. Bygningsreglement 2015

Energistyrelsen udsendte BR15 den 1. januar 2016 BR15 med en overgangsperiode frem til 30. juni 2016.

Endelig ikrafttræden er gældende efter den 30. juni 2016. I overgangsperioden skal der tages stilling til, om der skal bygges iht. BR10 eller til BR15.

Bygningsreglement 2015 sætter fokus på at forbedre energieffektiviteten i dansk byggeri:

- Lavenergiklasse 2015 med justeringer bliver til BR15 minimumskrav
- Energirammen skærpes med ca. 43% i forhold til det tidligere reglement BR10
- Bygningsenergi skal fremover baseres på vedvarende energi
- Ændrede krav til U-værdier for tilbygninger og ændret anvendelse
- Mulighed for modregning af tidligere varmetab ved varmetabsrammen reduceres
- Skærpede krav til enkeltforanstaltninger for tag og ydervæg
- Indførelse af frivillige renoveringsklasser I og II
- Som et alternativ til de almindelige renoveringskrav på komponentniveau, kan der nu udføres energirammer for eksisterende bygninger
- Den frivillige bygningsklasse 2020 fortsætter

For yderligere information se
ROCKWOOL Guide til bygningsreglementet
på www.rockwool.dk

Nybyggeri

Nybyggeri opvarmet til min. 15°C skal opfylde 5 krav:

- 1 Mindste varmeisolering
- 2 Transmissionstab
- 3 Energiramme
- 4 Lufttæthed
- 5 Sommerkomfort

OBS!

Nybyggeri opvarmet til 5°C < temp < 15°C skal opfylde 3 krav:

- 1 Mindste varmeisolering
- 2 Transmissionstab
- 3 Energiramme

Ved beregning af transmissionstab og energiramme anvendes temperatur på 5°C

1 Mindste varmeisolering

Nybyggeri (Kap. 7.6 i BR15)	BR2015
Bygningsdel	
U-værdikrav	W/m²K
Ydervægge og kældervægge mod jord	0,30
Etageadskillelser og skillevægge mod uopvarmede rum	0,40
Terrændæk, kældergulv mod jord og etageadskillelse over det fri eller ventileret kryberum	0,20
Etageadskillelse under gulve med gulvvarme mod rum, der er opvarmede	0,50
Loft og tag	0,20
Yderdøre, ovenlyskupler, porte og lemme mod det fri eller mod rum der er uopvarmede	1,80
Ovenlyskupler	1,40
Isolerede partier i glasydervægge og vinduer	0,70
Etageadskillelser og vægge mod fryserum	0,15
Etageadskillelser og vægge mod kølerum	0,25
Krav til linjetab	W/m K
Fundamenter omkring rum, der opvarmes til mindst 5°C	0,40
Fundamenter omkring gulve med gulvvarme	0,20
Samlinger omkring vinduer og døre	0,06
Samlinger omkring ovenlys	0,20

Ved de angivne isoleringstykkelser er forudsat en klasse 37 isolering.

2. Bygningsreglementet 2015

2 Dimensionerende transmissionstab

Nybyggeri, krav til transmissionstab (Kap. 7.2 i BR15)	BR 2015 (W/m²)	Bygnings- klasse 2020 (W/m²)
1 etage	4	3,7
2 etager	5	4,7
3 og flere etager	6	5,7

- Nybyggeri, der er omfattet af kravene i kap. 7.2.2 eller 7.2.3, skal udføres, så det dimensionerende transmissionstab ikke overstiger værdierne i ovenstående tabel pr. m² klimaskærm. Arealet af vinduer og døre og transmissionstabet gennem disse medtages ikke i beregningen. Dog skal isolerede partier i glasydervægge og vinduespartier medregnes som en ydervæg.

3 Energirammen

2015

For boliger, kollegier, hoteller m.m.:

$$30 + \frac{1000}{\text{opvarmet etageareal}} = \text{kWh/m}^2 \text{ pr. år}$$

Skoler, kontorer og institutioner:

$$41 + \frac{1000}{\text{opvarmet etageareal}} = \text{kWh/m}^2 \text{ pr. år}$$

2020

For boliger, kollegier, hoteller m.m.:

$$= 20 \text{ kWh/m}^2 \text{ pr. år}$$

Skoler, kontorer og institutioner:

$$= 25 \text{ kWh/m}^2 \text{ pr. år}$$

- Ved energiberegninger for nybyggeri, klasse 2015, anvendes en fjernvarmefaktor på 0,8, elfaktor på 2,5.
- Ved energiberegninger for bygningsklasse 2020 anvendes fjernvarmefaktor på 0,6 og en elfaktor på 1,8.

4 Lufttæthed i klimaskærmen

Kommunalbestyrelsen i den enkelte kommune skal i mindst 10 % af byggesagerne stille krav om måling af lufttæthed (Kap. 1.4, stk. 2, nr. 2 i BR15). Dette sker ved en blowerdoortest.

Klasse 2015:

maks. utæthed = 1,0 l/s pr. m² ved 50 Pa*

Klasse 2020:

maks. utæthed = 0,5 l/s pr. m² ved 50 Pa**

* Dokumenteres i min. 10% af tilfældene

** Dokumenteres hver gang

5 Sommerkomfort

- For boliger, institutioner, kontorer mm. skal det termiske indeklima på solrige dage dokumenteres gennem beregning.
- For boliger kan dette normalt anses for overholdt når der maksimalt er 100 timer med temperaturer over 27°C og 25 timer med temperaturer over 28°C.
- For boliger er der indført en simpel beregningsmetode i BE15 og i ROCKWOOL Energy Design, der benyttes til energirammeberegninger.
- For andre bygninger end boliger fastlægger bygherren det maksimale antal timer pr. år, hvor en indetemperatur på henholdsvis 26°C og 27°C må overskrides.

Tænk huset igennem

Nybyggeri

Følgende punkter har stor indvirkning på din energirammeberegning.

Sæt fokus på:

- Husets geometri og placering på grunden
- Optimering af U-værdier
- Vinduesarealer, evt. med afskærmning
- Varmegenvinding
- Anlæg med vedvarende energi f.eks. jordvarme-anlæg
- Lufttætning af husets konstruktioner

Konklusion - tænk huset igennem, hver kWh tæller i de nye energirammer.

ROCKWOOL Energy Design

På www.rockwool.dk finder du ROCKWOOL Energy Design til beregning af energirammer, varmetabsrammer, rentabilitet, U-værdier og kondensrisiko.

Beregningerne udføres i overensstemmelse med SBI beregningskerne og DS 418.

Ændret anvendelse og tilbygninger

Hvad er ændret anvendelse?

Ændring af bygning/bygningsdel/rum til et andet formål som indebærer et væsentligt større energiforbrug.

Det kan f.eks. være:

- Inddragelse af et udhus til beboelse
- Inddragelse af en udnyttelig tagetage til beboelse

Hvad er tilbygning?

Ny bygning/bygningsdel i tilknytning til eksisterende bygning.

Det kan f.eks. være:

- En ny tagetage eller nye boliger på flade tage
- Udvidelse af huset med ekstra rum

Bygningsreglementets krav:

Krav til ændret anvendelse og tilbygninger kan overholdes ved at opfylde ét af følgende tre krav (Kap. 7.3 i BR15):

- 1) U-værdikrav i tabel på side 16 overholdes + areal af vinduer og døre $\leq 22\%$
- 2) Varmetabsrammen og mindste U-værdikrav overholdes, se tabel side 11. Ved varmetabsberegningen kan 50% af varmetabet gennem alle de dækkede dele af den eksisterende bygning modregnes. Dette gælder dog ikke for tagboliger.
- 3) Der udarbejdes en energirammeberegning for tilbygningen. Den normgivende energirammes størrelse beregnes på baggrund af bygningens totale areal (Areal af eksisterende bygning + areal af tilbygning).

2. Bygningsreglementet 2015

Ved ændret anvendelse og tilbygning skelnes der i kravene mellem rum opvarmet til 5 - 15°C og rum opvarmet til 15°C og derover.

Ændret anvendelse og tilbygninger, gælder bygninger opvarmet over 5°C (Kap. 7.3 i BR15)		BR 2015	
Bygningsdel	Temp ≥ 15°C	5 < temp < 15°C	
U-værdikrav	W/m²K	W/m²K	
Ydervægge og kældervægge mod jord	0,15	0,25	
Etageadskillelser og skille-vægge mod kolde rum	0,40	0,40	
Terrændæk, kældergulve mod jord og etageadskillelse over det fri eller ventileret kryberum	0,10	0,15	
Loft og tag	0,12	0,15	
Yderdøre	1,80	1,80	
Ovenlyskupler	1,40	1,80	
Isolerede partier i glasydervægge og vinduer	0,70	0,70	
Porte og lemme mod det fri eller mod kolde rum	1,40	1,50	
Vinduer og glasydervægge	E-ref ≥ -17	E-ref ≥ -17	
Ovenlysvinduer	E-ref ≥ 0	E-ref ≥ 0	
Krav til linjetab	W/m K	W/m K	
Samlinger omkring ovenlys	0,10	0,10	
Samlinger omkring vinduer og døre	0,03	0,03	
Fundamenter	0,12	0,20	

Få mere information om varmetabsrammen.
Vejledning til Bygningsreglementet 2015,
krav ved ændret anvendelse og tilbygning
på www.rockwool.dk

Vedligeholdelse, ombygning og udskiftning

BR15 krav

Inden man går i gang med en ombygning, vedligeholdelse, udskiftning eller anden form for ændring af en bygningsdel, skal man sætte sig ind i, hvilke krav der er gældende iht. Bygningsreglementet. I dette afsnit har vi beskrevet, hvad der er gældende, alt efter hvilket arbejde der skal foretages.

Der skelnes i BR15 mellem

- vedligeholdelse
- ombygning
- udskiftning
- bygningsmæssige ændringer der forøger energiforbruget

Herunder gives eksempler på ændringer af eksisterende bygningsdele.

Vedligeholdelse

Vedligeholdelse omfatter også reparationer, og dækker over mindre ændringer, der ikke udløser krav om gennemførelse af rentable energibesparelser. Eksempler på denne type ændringer kunne være udskiftning af enkelte ødelagte tagplader eller reparation af facadebeklædning ved udskiftning af enkelte brædder, pudsning af facader etc. Da der ikke stilles krav om energiforbedringer til vedligehold og reparation uddybes dette emne ikke yderligere her i Den Lille Lune.

Ombygning

Hvornår er det ombygning?

Ombygning er, når en bygningsdel renoveres eller bygges om.

Det kan f.eks. være et af følgende arbejder:

- Ny tagpapdækning eller folie oven på eksisterende tag
- Nyt tegltag
- Nyt pladetag oven på gammelt tag af tagpap eller fibercement

Hvornår skal kravene overholdes?

I nedenstående skema gives en oversigt med eksempler på, hvornår bygningsejere, som bygger om, renoverer eller udskifter bygningsdele, er forpligtet til at vælge rentable og energibesparende tiltag.

Ændring af tagdækning	Udløser krav om rentabel efterisolering
Udskiftning af tagdækning fra et materiale til et andet	JA
Ændring af selve tagkonstruktionen f.eks. fra fladt til rejst tag	JA
Reparation af taget, som omfatter mindre end 50 % af tagfladen *)	NEJ
Udskiftes tagdækning, spær og lofts-beklædning	Krav om isolering, uanset rentabilitet

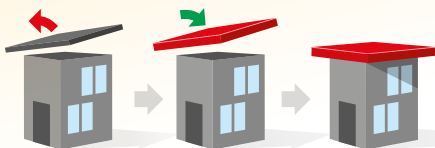
*) Som reparation betragtes tagdækning over utætheder, tagdækning af områder med formodede utætheder og tagdækning af områder med overhængende fare for, at der opstår utætheder.

Ændring af vægge, loft og gulvflader	Udløser krav om rentable energibesparende tiltag
Ændringer af ydervægge	JA
Udskiftning af den indvendige del af en ydervæg af f.eks. gipsplader, andre plader eller træbeklædning samlet for en hel ydervæg	JA
Udskiftning af den indvendige del af ydervæggen i et enkelt rum	NEJ
Udskiftning af loftsbeklædning i boligen som helhed	JA
Udskiftning af loftsbeklædning i et enkelt rum	NEJ
Udskiftning af hele gulvopbygningen og hele gulvfladen, afgrænset af de fire vægge	JA
Udskiftning af dele af gulvet, hvor ikke hele fladen, afgrænset af de fire vægge, er omfattet	NEJ

Udskiftning

Hvornår er det udskiftning?

Det kan f.eks. være en ny tagkonstruktion inkl. tagdækning, spær, isolering og loft.

Hvilke krav skal overholdes?

Nedenstående krav skal overholdes uanset rentabilitet:

Udskiftning (kap. 7.4 BR10)	BR 2015
Bygningsdel	
U-værdikrav	W/m²K
Tagkonstruktion	0,12
Ydervæg	0,18
Terrændæk	0,10

Uanset kravene skal arbejdet ikke gennemføres, hvis det ikke kan gøres byggeteknisk forsvarligt, eller hvis et bevaringshensyn ikke tillader ændringen. Er der imidlertid et mindre omfattende arbejde, som nedbringer energibehovet, og som er byggeteknisk forsvarligt, så er det dette tiltag som skal gennemføres.

2. Bygningsreglementet 2015

Bygningsmæssige ændringer der forøger energiforbruget

Hvornår øges energiforbruget?

Det kan f.eks. være et af følgende arbejder:

- Montage af ekstra ovenlysvinduer
- Øge arealet af eksisterende ovenlys

Hvilke krav skal overholdes?

Da man har øget bygningens energibehov, skal der gennemføres tilsvarende kompenserende energibesparelser i form af øget isolering og/eller f.eks. mindre energiforbrugende installationer, solvarmanlæg, solceller eller varmepumpeanlæg.

Særlige forhold

Byggetekniske forhold kan indebære, at Bygningsreglementets U-værdikrav ikke kan opfyldes på rentabel måde. Der kan imidlertid være mindre omfattende løsninger, der nedbringer energibehovet, og disse skal så gennemføres i stedet for.

Eksempel:

Hus med uisoleret hulmur

For at opfylde U-værdikravet til ydervæggen skal der isoleres med større tykkelse end der er plads til i hulumrens hulrum. Dette kunne tale for en efterisolering med udvendig facadeisolering. Hvis denne løsning ikke er rentabel, så skal hulumrisoleringen foretages, men den udvendige isolering kan undlades.

Efterisolering skal kun gennemføres, såfremt det er fugt-teknisk forsvarligt.

Kan efterisoleringen derimod gennemføres fugtteknisk forsvarligt, f.eks. med en mindre isoleringstykkelse, så skal denne løsning gennemføres i stedet for.

Rentabilitet

Rentabiliteten af en energibesparende foranstaltning beregnes med denne formel:

$$\frac{\text{Levetid} \times \text{besparelse}}{\text{investering}} \geq 1,33$$

Dette svarer til, at foranstaltningen er tilbagebetalt indenfor 75 pct. af den i BR15 fastsatte levetid. Levetider er definerede i skemaet på næste side.

Levetider der anvendes ved beregning af rentabiliteten:

Energibesparende tiltag	År
Efterisolering af bygningsdele	40
Vinduer samt forsatsrammer og koblede rammer	30
Varmeanlæg, radiatorer og gulvvarme samt ventilations-kanaler og armaturer inklusiv isolering	30
Varmeproducerende anlæg mv., f.eks. kedler, varmepumper, solvarmeanlæg, ventilationsaggregater	20
Belysningsarmaturer	15
Automatik til varme og klimaanlæg	15
Fugetætningsarbejder	10

Skal jeg altid regne om det er rentabelt?

Der skal kun regnes på rentabiliteten når et renoveringsarbejde udføres uden at der isoleres til kravene i U-værdi skemaet på side 19. Husk, at udskiftning af hele konstruktioner skal opfylde U-værdikravene uanset rentabilitet.

Hvordan regner jeg ud, om det er rentabelt eller ej?

Til udregningen forudsætter det, at du har følgende oplysninger:

- Årlig besparelse i kr. (kan beregnes i ROCKWOOL Energy Design eller aflæses i ROCKWOOL Guide – efterisolering)
- Levetid af udført arbejde (fastsat i BR 2015 til bl.a. 40 år for alle bygningsdele og 30 år for vinduer og døre)
- Investeringen af arbejdet i kr. (indhentes fra håndværkertilbud eller ved gør-det-selv arbejde kun udgifter til materialer)

Det er vigtigt at besparelse i kroner og investering i kroner begge er med moms.

2. Bygningsreglementet 2015

Normalt rentable konstruktioner

BR15 stiller, ved ombygninger og andre forandringer, krav til varmeisolering af klimaskærmen og forbedring af tekniske installationer. For at hjælpe bygningsejeren fremgår det af skemaet herunder hvilke konstruktioner og installationer der normalt er rentable at efterisolere.

Konstruktioner, der normalt er rentable at efterisolere

Loft og tagkonstruktioner*

Loft i tilgængeligt loftrum

Skråvæg og loft til kip

Skunkrum

Fladt tag

Ydervægge

Let ydervæg (skeletkonstruktion) inkl. brystnings- og fyldningspartier

Hulmur

Massiv ydervæg i tegl, blank tegl udvendig

Ydervægge af porebeton eller letklinkerbeton

Gulv og terrændæk

Bjælkelag over uopvarmet kælder

Andre dæk over uopvarmede kældre

Dæk over tilgængelig krybekælder

Dæk over det fri, dækket er tilgængeligt for isolering nedefra

Terrændæk

Rør, kanaler, beholdere og aggregater**

Varmerør, fordelingsrør og stikrør udenfor rum

Rør til varmt brugsvand, fordelings- og cirkulationsrør

* Krav om efterisolering udløses ved udskiftning af tagdækning. Oversigten viser, hvor det er rentabelt at efterisolere. Udskiftes bygningsdelen eller komponenten, er det Bygningsreglementets krav til bygningsdel eller komponent, der skal opfyldes.

Vejledende er det normalt rentabelt når bygningen er opført før de skærpede energikrav i 1979 og der ikke siden er efterisoleret. Er der tvivl, kan der regnes på rentabiliteten. På de følgende sider kan læses mere herom.

Eksisterende isolering		Isoler til:
	U > 0,20 W/m ² K - Isolering ≤ 175 mm	Isolering 300 mm
	U > 0,20 W/m ² K - Isolering ≤ 200 mm	Isolering 320 mm
	U > 0,20 W/m ² K - Isolering ≤ 175 mm	Isolering 300 mm
	U > 0,20 W/m ² K - Isolering ≤ 200 mm	Isolering 300 mm
	U > 0,25 W/m ² K - Isolering ≤ 125 mm	Isolering 250 mm
	Uisoleret	Indblæsning af isolering
	Uisoleret	Normalt ikke rentabelt, men kan være det i forbindelse med f.eks. uisolerede gavle. Isolering 200 mm
	U > 0,70 W/m ² K - Isolering ≤ 50 mm	Normalt kun rentabelt i forbindelse med en renovering af f.eks. en skadet klimaskærm. Isolering 200 mm
	Uisoleret	Indblæsning af isolering i bjælkelag
	U > 0,70 W/m ² K - Isolering ≤ 50 mm	Hvis loftet i kælder kan isoleres. Isolering 200 mm
	U > 0,25 W/m ² K - Isolering ≤ 150 mm	Isolering ≥ 350 mm
	U > 0,20 W/m ² K - Isolering ≤ 175 mm	Hvis der er mulighed for isolering nedefra. Isolering 300 mm
	Uisoleret	Hvis terrændækket hugges op, f.eks. etablering af gulvvarme. Isolering 300 mm
	Diameter ≤ 22 mm	40 mm
	Diameter ≤ 35 mm	50 mm

** Isolering forudsætter, at rør, beholdere og aggregater er anbragt, så efterisolering kan finde sted. Luftkølede pumper og lignende som ikke tåler at blive efterisoleret er undtaget fra krav om efterisolering.

Find besparelsen med ROCKWOOL GUIDE - efterisolering

Dette kan have stor indflydelse på rentabiliteten

Investering:

Her indgår kun materialer og arbejdsløn ved det energibesparende arbejde, og ikke f.eks. udgifter til tagdækning, stillads eller andre udgifter, der ville være knyttet til gennemførelsen, hvis arbejdet ikke var led i en renovering.

Afledte arbejder:

Der kan være forhold i den konkrete bygning, som kan medføre, at isoleringsarbejdet er særligt vanskelig at gennemføre, så arbejdet ikke er lønsomt.

F.eks.

Begrænsede adgangsforhold (f.eks. i skunkrum, krybekælder etc.) Eller fordyrende ændringer afledt af isoleringsarbejdet (f.eks. ændring af gesimser, murkroner, ovenlys, lysninger, tagudhæng, nedløb etc.)

Besparelse:

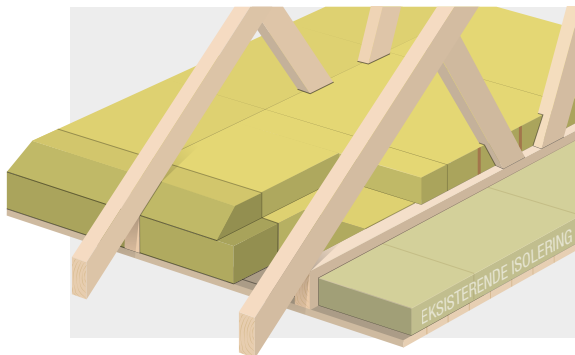
Hvis konstruktionen i forvejen er isoleret med mere end 150 mm kan det være svært at få en tilstrækkelig stor besparelse ved at efterisolere.

Og hvis man fyrer med sit eget halm eller brænde fra egen skov er besparelsen begrænset og dermed sjældent rentabel.

Et eksempel på beregning af rentabilitet:

Et parcelhus på 150 m² med fjernvarme skal have lagt nye tagsten uden på den gamle tagdækning. Huset er udført med gitterspær.

Der er i forvejen 100 mm mineraluldsmåtter mellem spærrene.

Beregn besparelse og rentabilitet, trin for trin:

Aflæs eller beregn den nuværende U-værdi og den fremtidige U-værdi, når der efterisoleres med 245 mm ROCKWOOL FLEXIBATTS oven på den eksisterende og intakte isolering.

Eksisterende U-værdi aflæses i
ROCKWOOL GUIDE til 0,41 W/m²K.

Fremtidig U-værdi aflæses i
ROCKWOOL GUIDE til 0,11 W/m²K.

2. Bygningsreglementet 2015

Energibesparelsen kan aflæses i ROCKWOOL GUIDEN eller beregnes således:

$$0,41 - 0,11 = 0,30 \text{ W/m}^2\text{K}$$

$$0,30 \times 2906 \text{ (graddøgn på et år)} = 871,8 \text{ W/m}^2 \text{ pr. år}$$

$$871,8 \times 24 \text{ timer/døgn} = 20923,2 \text{ Wh/m}^2 \text{ pr. år}$$

Og for at komme til kWh/m² pr. år divideres med 1000

$$20923,2 / 1000 = 21 \text{ kWh/m}^2 \text{ pr. år}$$

Der er 150 m² loft som efterisoleres og det giver en årlig energibesparelse på 3138 kWh pr. år.

Kunden betaler 75 øre pr. kWh til fjernvarmeselskabet. Dette giver en årlig energibesparelse i kroner på:

$$3138 \times 0,75 \text{ kr.} = 2.353,50 \text{ kr. pr. år}$$

Håndværkerens tilbud andrager 50.000 kr. og er inklusiv hævning af gangbro og kantafrænsning.

$$\text{Rentabilitet: } 40 \text{ år} \times 2.353,50 \text{ kr.} / 50.000 \text{ kr.} = 1,88$$

1,88 er større end 1,33 og foranstaltningen er dermed rentabel og løsningen skal udføres.

Hvis den beregnede rentabilitet er lavere end 1,33 er der ikke krav om efterisolering til det påkrævede isoleringsniveau.

Opgaven består herefter i, at finde det nærmeste rentable isoleringsniveau. Reduceres isoleringstykkelsen eller ændres efterisoleringsmetoden kan investeringen normalt også reduceres og dermed gøre arbejdet rentabelt.

Det er så den ændrede løsning der skal udføres.

Frivillige renoveringsklasser

Alternativt til de almindelige renoveringskrav på komponentniveau, som beskrevet på de foregående sider, kan der udføres en energirammeberegning for bygningen – det er en frivillig ordning.

Forskellen er, at energikravene på komponentniveau retter sig mod de enkelte bygningsdele, mens energirammen gælder bygningen som helhed. Det betyder, at du får fuld metodefrihed. Det kan være en fordel at benytte denne mulighed når der er tale om mere gennemgribende renoveringer.

I tilfælde hvor det f.eks. ikke er muligt at benytte vinduer med tilstrækkelig lav U-værdi på grund af bevaringsbestemmelser, kan man i stedet "hente" energibesparelsen andre steder i bygningen f.eks. ved at etablere en større isoleringstykkel på loftet.

En bygning kan klassificeres som renoveringsklasse I eller II, når det samlede behov for tilført energi til opvarmning, ventilation, køling og varmt brugsvand pr. m² opvarmet etageareal ikke overstiger følgende:

Renoverings-klasse	Boliger o.lign. energiramme	Kontorer, skoler, institutioner o.lign. energiramme
I	52,5+1650/A A	71,3+1650/A A
II	110+3200/A C	135+3200/A C

For at opfylde renoveringsklasserne, skal behovet for tilført energi mindst forbedres med 30 kWh/m² pr. år.

Ved anvendelse af renoveringsklasse I skal kravene til indeklimaet i BR15, kap. 6 samtidig overholdes. Fælles for begge renoveringsklasser er, at der skal være en andel af vedvarende energi i den samlede energiforsyning til bygningen.

2. Bygningsreglementet 2015

Komponentkravene i BR15, 7.4.2, stk. 1, til udskiftning af bygningsdele eller installationer gælder uanset energiramme-krav.

Eftervisning af om renoveringsklassen er overholdt sker på grundlag af SBI-anvisning 213 - Bygningers energibehov eller ROCKWOOL Energy Design.

Fritagelsesbestemmelser (kirker og fredede bygninger mm.)

Kirker, fredede bygninger og bygninger, som er en del af et fredet fortidsminde, samt bevaringsværdige bygninger, der er omfattet af en bevarende byplan-vedtægt, bevarende lokalplan, tinglyst bevaringsdeklaration eller bygninger udpeget i kommuneplanen som bevaringsværdige, er undtaget fra bestemmelserne.

Og med hjemmel i byggelovens § 22 kan der dispenseres fra bestemmelserne i kap. 7.4.2, såfremt arkitektoniske hensyn eller byggeteknik kan begrunde dette.

Det er kommunen, der kan dispensere fra renoveringskravene.

Ansvarsforhold

Bygningsejeren er ansvarlig for at lovgivningen overholdes. Hvis en lovpligtig efterisolering ikke er gennemført, kan kommunen drage bygningsejeren til ansvar.

Den professionelle bygherre er erstatningspligtig, hvis han er skyld i, at byggeriet ikke overholder bygningsreglementet.

Entrerer boligejeren med en håndværker, er håndværkeren ansvarlig for at arbejdet udføres jf. gældende krav og regler.

Regnes rentabilitet på et arbejde, er det den beregningsudførende der er ansvarlig.

Hvis beregningen viser, at det ikke er rentabelt at efterisolere, kan beregningen med fordel vedlægges det projektmateriale, der indsendes til kommunen.

Sommerhuse og tilbygninger til sommerhuse

Krav til nybyggeri og tilbygning til sommerhus kan overholdes ved at opfylde et af følgende to krav:

- 1) Overhold nedenstående U-værdikrav + areal af vinduer og døre $\leq 30\%$ i forhold til bruttoetageareal
- 2) Opfyld varmetabsrammen og overhold mindste U-værdikrav, se tabel på side 11 (vedr. Kap. 7.6 i BR15). Her accepteres dog massive ydervægge (af f.eks. træ, letbeton eller teglblokke) med en U-værdi $< 0,5 \text{ W/m}^2\text{K}$

Nye sommerhuse og tilbygninger til sommerhuse (Kap. 7.5 i BR15)	BR 2015
Bygningsdel	
U-værdikrav	W/m²K
Loft og tag	0,15
Vinduer, yderdøre, ovenlys og tagvinduer	1,80
Etageadskillelse og skillevægge mod uopvarmede rum	0,40
Ydervægge og kældervægge mod jord	0,25
Terrændæk, kældergulv mod jord og etageadskillelse over det fri eller ventileret kryberum	0,15
Krav til linjetab	W/m K
Samlinger mellem tagkonstruktion og ovenlys	0,10
Samlinger mellem ydervægge og vinduer og døre	0,03
Fundamenter	0,15

BR15 oversigt med isoleringstykkelser

Nybyggeri:

Følgende U-værdier og isoleringstykkelser vil være et godt udgangspunkt for opfyldelse af energirammen:

Bygningsdel	Nybyggeri opvarmet til mindst 15°C		Klasse 2020		
	Anbefalet		Anbefalet		
	U-værdi (W/m²K)	Isolering (mm)	U-værdi (W/m²K)	Isolering (mm)	
Loft og tag					
Gitterspær med krydsforskalling	0,10	360 mm	0,08	455 mm	
Hanebånd med krydsforskalling	0,10	385 mm	0,08	485 mm	
Varmt tag med huldæk	0,10	330 mm	0,08	410 mm	
Etageadskillelser og skillevægge mod uopvarmede rum					
Let adskillelse	0,15	270 mm	0,15	270 mm	
Ydervægge og kældervægge mod jord					
Let væg, traditionel opbygning	0,14	285 mm	0,12	335 mm	
Hulmur (tegl + tegl)	0,14	240 mm	0,12	300 mm	
Gulv					
Terrændæk, kældergulv mod jord	0,10	300 mm	0,09	350 mm	
Let etageadskillelse over det fri eller ventileret kryberum	0,10	395 mm	0,09	445 mm	
Tung etageadskillelse over det fri eller ventileret kryberum	0,10	350 mm	0,09	400 mm	
Etageadskillelse under gulve med gulvarme mod rum der er opvarmet	0,50	100 mm	0,50	100 mm	

Note: Der er anvendt ROCKWOOL isolering med lamda klasse 37 i ovenstående skema.

Ændret anvendelse og tilbygninger, renovering samt sommerhuse:

I tabellen er vist BR15 krav til U-værdier og tilsvarende ROCKWOOL isoleringstykkelser.

	Tilbygning opvarmet til mindst 15°C		Tilbygning opvarmet 5°C < temp < 15°C		Renovering		Sommerhus	
	Krav		Krav		Krav		Krav	
	U-værdi [W/m²K]	Isolering [mm]	U-værdi [W/m²K]	Isolering [mm]	U-værdi [W/m²K]	Isolering [mm]	U-værdi [W/m²K]	Isolering [mm]
	0,12	285 mm	0,15	260 mm	0,12	285 mm*	0,15	260 mm
	0,12	315 mm	0,15	265 mm	0,12	315 mm*	0,15	265 mm
	0,12	280 mm	0,15	220 mm	0,12	280 mm*	0,15	220 mm
	0,40	75 mm	0,40	75 mm	0,40	75 mm*	0,40	75 mm
	0,15	265 mm	0,25	165 mm	0,18	220 mm*	0,25	165 mm
	0,15	240 mm	0,25	125 mm	0,18	190 mm*	0,25	125 mm
	0,10	300 mm	0,15	175 mm	0,10	300 mm*	0,15	175 mm
	0,10	395 mm	0,15	265 mm	0,10	395 mm*	0,15	265 mm
	0,10	350 mm	0,15	230 mm	0,10	350 mm*	0,15	230 mm

* Isoleringstykkelse afhænger af bl.a. kvaliteten af eksisterende isolering.

3. Nybyggeri: Konstruktioner og U-værdier

Find den rette konstruktion til dit byggeri.

I dette kapitel finder du konstruktionsløsninger til loft, ydervæg og terræn. Vi har sat fokus på detaljerede konstruktionsillustrationer suppleret med en U-værdioversigt samt en kort vejledning.

For hver konstruktion er der en klar markering af de anbefalede minimumstykker for nybyggeri samt markering af krav til U-værdier for tilbygninger og sommerhuse.

Indholdsfortegnelse:

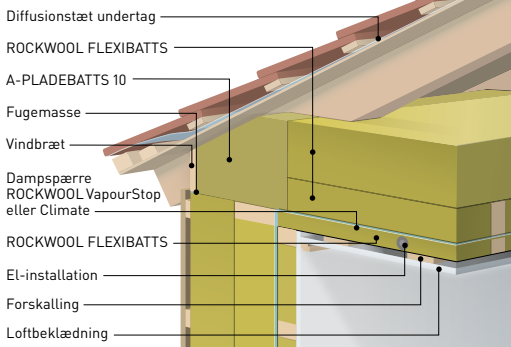
Loft:

Gitterspær.....	37
Hanebånd	40

Ydervægge:

Let konstruktion	42
Tung konstruktion	43
REDAir Facadesystem til ventilerede facader	46
REDArt Facadesystem med puds	48
Terrændæk	50
Krav til tæthed	53

Loft: Gitterspær med krydsforskalling samling let ydervæg

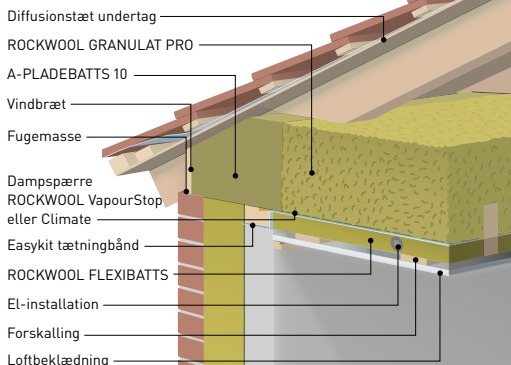
U-værdier (W/m²K)	Isoleringstykkelser i mm	
Konstruktion: 5% træ	Produkt: FLEXIBATTS	
	Spærfod 95	Spærfod 120
0,14	45+95+120 = 260	45+120+95 = 260
0,12	45+95+170 = 310	45+120+145 = 310
0,11	45+95+195 = 335	45+120+170 = 335
0,10	45+95+220 = 360	45+120+195 = 360
0,09	45+95+95+170 = 405	45+120+245 = 410
0,08	45+95+95+220 = 455	45+120+145+145 = 455
0,06	45+95+220+220 = 580	45+120+220+220 = 605

- Klasse 2015: ROCKWOOL anbefalede minimumstykkelser ved nybyggeri
- Klasse 2020: ROCKWOOL anbefalede minimumstykkelser ved nybyggeri
- Sommerhuse: BR15 krav til minimumstykkelser + Tilbygninger (5° < T < 15°C): BR15 krav til minimumstykkelser
- Tilbygninger (T ≥ 15°C): BR15 krav til minimumstykkelser

! Vær opmærksom på:

- Dampspærren tapes tæt til konstruktion og i samlinger.
- Dampspærren må max ligge 1/3 inde i isoleringen fra den varme side.
- Udlægges ROCKWOOL isolering i flere lag anvendes forskudte samlinger.
- Nederste lag isolering bør være samme højde som tagfoden.

Loft: Gitterspær med krydsforskalling samling tung ydervæg

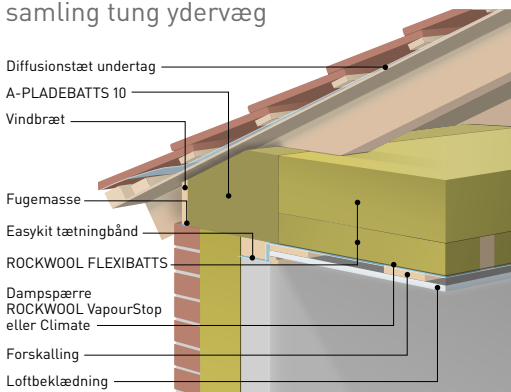
U-værdier (W/m ² K)	Isoleringstykkelse i mm	
Konstruktion: 5% træ	Produkt: FLEXIBATTS/GRANULAT PRO	
	Spærfod 95	Spærfod 120
0,15	45+215 = 260	45+220 = 265
0,12	45+285 = 330	45+280 = 325
0,11	45+305 = 350	45+310 = 355
0,10	45+345 = 390	45+350 = 395
0,09	45+385 = 430	45+390 = 435
0,08	45+435 = 480	45+440 = 485
0,06	45+595 = 640	45+590 = 635

- Klasse 2015: ROCKWOOL anbefalede minimumstykkelse ved nybyggeri
- Klasse 2020: ROCKWOOL anbefalede minimumstykkelse ved nybyggeri
- Sommerhuse: BR15 krav til minimumstykkelse
+ Tilbygninger (5° < T < 15°C): BR15 krav til minimumstykkelse
- Tilbygninger (T ≥ 15°C): BR15 krav til minimumstykkelse

! Vær opmærksom på:

- Dampspærren tapes tæt til konstruktion og i samlinger.
- Dampspærren må max ligge 1/3 inde i isoleringen fra den varme side.
- Udlægges ROCKWOOL isolering i flere lag anvendes forskudte samlinger.
- Nederste lag isolering bør være samme højde som tagfoden.
- For at mindske risikoen for brandspredning gennem tagfoden, bør ventilationsspalter ved tagfod mellem fast diffusionstæt undertag og ROCKWOOL isolering være mindst 300 mm lang og maksimalt 30 mm høj mellem de to parallelle flader.
- Du kan få et tilbud på indblæsning med GRANULAT PRO fra en ROCKWOOL Partner.

Loft: Gitterspær uden krydsforskalling samling tung ydervæg

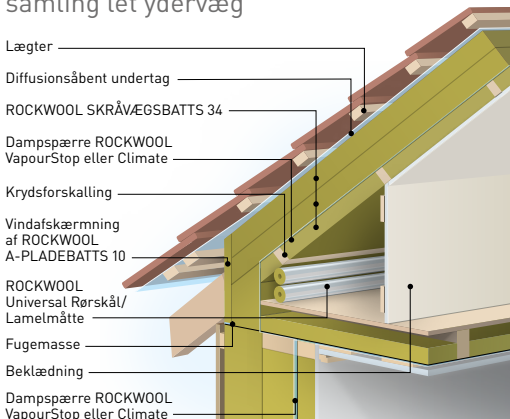
U-værdier (W/m²K)	Isoleringstykkelse i mm	
Konstruktion: 5% træ	Produkt: FLEXIBATTS	
0,15	95+145 = 240	120+120 = 240
0,12	95+195 = 290	120+170 = 290
0,11	95+220 = 315	120+195 = 315
0,10	95+245 = 340	120+220 = 340
0,09	95+145+145 = 385	120+145+120 = 385
0,08	95+170+170 = 435	120+170+145 = 435
0,06	95+245+220 = 560	120+220+220 = 560

- Klasse 2015: ROCKWOOL anbefalede minimumstykkelse ved nybyggeri
- Klasse 2020: ROCKWOOL anbefalede minimumstykkelse ved nybyggeri
- Sommerhuse: BR15 krav til minimumstykkelse
+ Tilbygninger (5°<T<15°C): BR15 krav til minimumstykkelse
- Tilbygninger (T ≥15°C): BR15 krav til minimumstykkelse

! Vær opmærksom på:

- Dampspærren tapes tæt til konstruktion og i samlinger.
- Dampspærren må max ligge 1/3 inde i isoleringen fra den varme side.
- Udlægges ROCKWOOL isolering i flere lag anvendes forskudte samlinger.
- Nederste lag isolering bør være samme højde som tagfoden.
- Loftbeklædningens type bestemmes efter det specifikke brandkrav.
- Ved denne løsning kan der forekomme gennembrydninger af dampspærren i form af eldåser mv.
- For at mindske risikoen for brandspredning gennem tagfoden, bør ventilationsspalter ved tagfod mellem fast diffusionstæt undertag og ROCKWOOL isolering være mindst 300 mm lang og maksimalt 30 mm høj mellem de to parallelle flader.

Loft: Hanebånd samling let ydervæg

U-værdier (W/m²K)	Isoleringsstykkelse i mm
Konstruktion: 5% træ	Produkt: SKRÅVÆGSBATTs 34
0,15	45+195 = 240
0,12	45+145+120 = 310
0,11	45+145+145 = 335
0,10	45+170+145 = 360
0,09	45+195+170 = 410
0,08	45+195+195 = 435
0,06	45+195+170+170 = 580

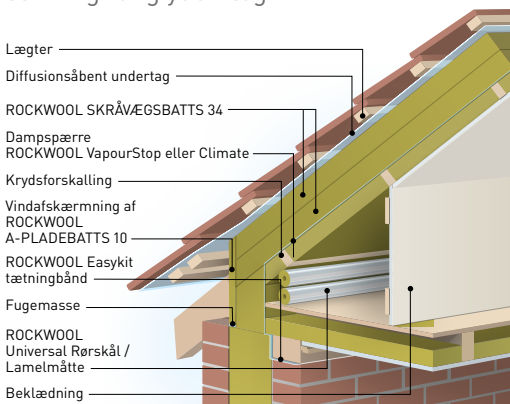
- Klasse 2015: ROCKWOOL anbefalede minimumstykkelse ved nybyggeri
- Klasse 2020: ROCKWOOL anbefalede minimumstykkelse ved nybyggeri
- Sommerhuse: BR15 krav til minimumstykkelse
+ Tilbygninger (5° < T < 15°C): BR15 krav til minimumstykkelse
- Tilbygninger (T ≥ 15°C): BR15 krav til minimumstykkelse

! Vær opmærksom på:

- Dampspærren tapes tæt til konstruktion og i samlinger.
- Dampspærren må max ligge 1/3 inde i isoleringen fra den varme side.
- Udlægges ROCKWOOL isolering i flere lag anvendes forskudte samlinger.
- Hvis der i stedet ønskes et diffusionstæt undertag skal der etableres ventilation mellem diffusionstæt undertag og ROCKWOOL isolering:
 - Fast undertag = 45 mm ventilationsspalte.
 - Banevarer, fleksible plader eller intet undertag = 70 mm ventilationsspalte.
- Kolde rør skal kondensisoleres, varme rør varmeisoleres.

Loft: Hanebånd

samling tung ydervæg

U-værdier (W/m²K)	Isoleringstykkelser i mm
Konstruktion: 5% træ	Produkt: SKRÅVÆGSBATTs 34
0,15	45+195 = 240
0,12	45+145+120 = 310
0,11	45+145+145 = 335
0,10	45+170+145 = 360
0,09	45+195+170 = 410
0,08	45+195+195 = 435
0,06	45+195+170+170 = 580

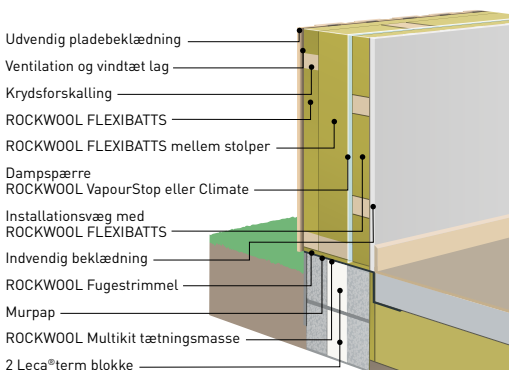
- Klasse 2015: ROCKWOOL anbefalede minimumstykkelser ved nybyggeri
- Klasse 2020: ROCKWOOL anbefalede minimumstykkelser ved nybyggeri
- Sommerhuse: BR15 krav til minimumstykkelser + Tilbygninger (5° < T < 15°C): BR15 krav til minimumstykkelser
- Tilbygninger (T ≥ 15°C): BR15 krav til minimumstykkelser

! Vær opmærksom på:

- Dampspærren tapes tæt til konstruktion og i samlinger.
- Dampspærren må max ligge 1/3 inde i isoleringen fra den varme side.
- Udlægges ROCKWOOL isolering i flere lag anvendes forskudte samlinger.
- Hvis der i stedet ønskes et diffusionstæt undertag skal der etableres ventilation mellem diffusionstæt undertag og ROCKWOOL isolering:
 - Fast undertag = 45 mm ventilationsspalte.
 - Banevarer, fleksible plader eller intet undertag = 70 mm ventilationsspalte.
- Kolde rør skal kondensisoleres, varme rør varmeisoleres.

Ydervæg: Let konstruktion

træskeletvæg

U-værdier (W/m ² K)	Isoleringstykkelse i mm
Konstruktion: 7,5% træ	Produkt: FLEXIBATTS
0,25	45+120 = 165
0,15	70+195 = 265
0,12	45+145+145 = 335
0,11	45+170+170 = 385
0,10	70+170+170 = 410
0,09	70+195+195 = 460
0,08	70+220+220 = 510

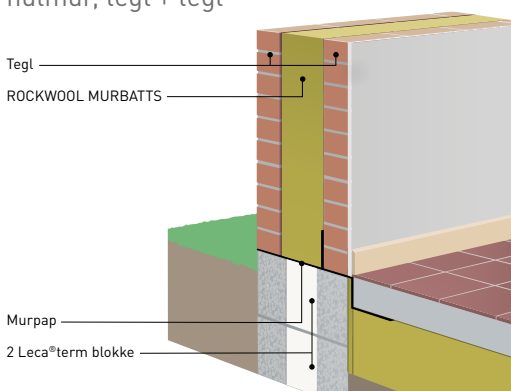
- Klasse 2015: ROCKWOOL anbefalede minimumstykkelse ved nybyggeri
- Klasse 2020: ROCKWOOL anbefalede minimumstykkelse ved nybyggeri
- Sommerhuse: BR15 krav til minimumstykkelse
+ Tilbygninger (5° < T < 15°C): BR15 krav til minimumstykkelse
- Tilbygninger (T ≥ 15°C): BR15 krav til minimumstykkelse

! Vær opmærksom på:

- Dampspærren tapes tæt til konstruktion og i samlinger.
- Dampspærren må max ligge 1/3 inde i isoleringen fra den varme side.
- Udlægges ROCKWOOL isolering i flere lag anvendes forskudte samlinger.
- Det vindtætte lag bag facadebeklædningen skal være diffusionsåbent.
- Min. 20 mm ventilation mellem udvendig beklædning og vindtæt lag.

Ydervæg: Tung konstruktion

hulmur, tegl + tegl

U-værdier (W/m ² K)	Isoleringstykkelse i mm			Hulmur i mm
Konstruktion: hulmur i tegl	MURBATTS			
	λ37	λ34	λ32	
0,25				
0,24		125		348
0,23			125	348
0,17	190			408
0,16		190		408
0,15			190	408
0,13		240		458
0,12	150+150			518
0,11		150+150		518
0,10			150+150	518

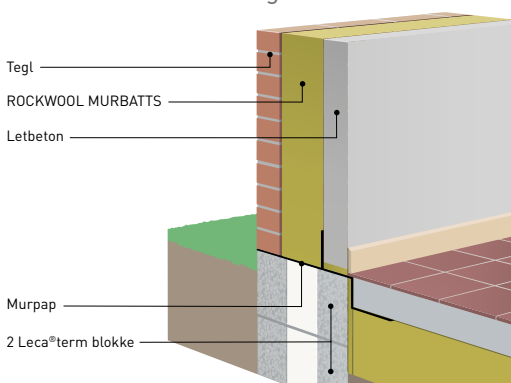
- Klasse 2015: ROCKWOOL anbefalede minimumstykkelse ved nybyggeri
- Klasse 2020: ROCKWOOL anbefalede minimumstykkelse ved nybyggeri
- Sommerhuse: BR15 krav til minimumstykkelse + Tilbygninger (5°<T<15°C): BR15 krav til minimumstykkelse
- Tilbygninger (T ≥15°C): BR15 krav til minimumstykkelse

! Vær opmærksom på:

- Udlægges ROCKWOOL isolering i flere lag anvendes forskudte samlinger.
- Undgå mørtelpølser
- Det kan være nødvendigt at udkradse studsugter til dræning pga. slagregn.

Ydervæg: Tung konstruktion

skalmuret letbetonvæg

U-værdier (W/m²K)	Isoleringstykkelse i mm			Hulmur i mm
Konstruktion: hulmur i tegl	MURBATTS			
	λ37	λ34	λ32	
0,25				
0,23	125			348
0,21		125		348
0,20			125	348
0,16	190			408
0,15		190		408
0,14			190	408
0,12		240		458
0,11	150+150			518
0,10		150+150		518

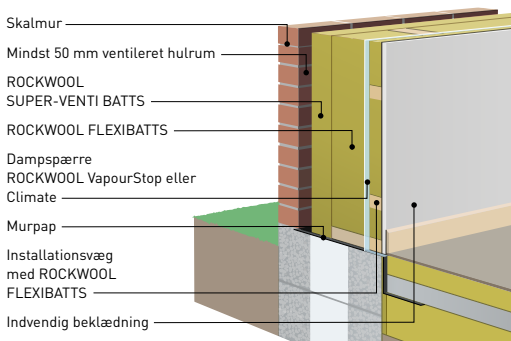
- Klasse 2015: ROCKWOOL anbefalede minimumstykkelse ved nybyggeri
- Klasse 2020: ROCKWOOL anbefalede minimumstykkelse ved nybyggeri
- Sommerhuse: BR15 krav til minimumstykkelse
+ Tilbygninger (5° < T < 15°C): BR15 krav til minimumstykkelse
- Tilbygninger (T ≥ 15°C): BR15 krav til minimumstykkelse

! Vær opmærksom på:

- Udlægges ROCKWOOL isolering i flere lag anvendes forskudte samlinger.
- Undgå mørtelpølser
- Det kan være nødvendigt at udkradse studsfulger til dræning pga. slagregn.

Ydervæg: Let konstruktion

skalmuret træskeletvæg

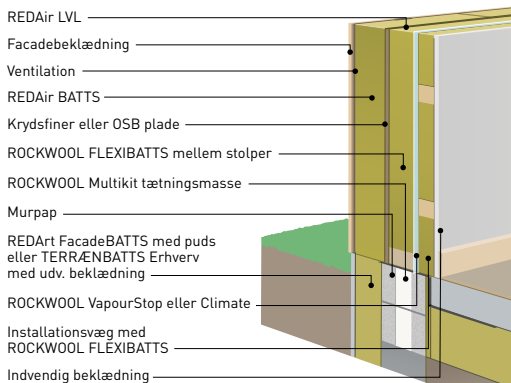
U-værdier (W/m²K)	Isoleringsstykkelse i mm (bagvæg)
Konstruktion: Skalmur med let bagvæg	Produkt: FLEXIBATTS
0,25	
0,18	45+95+75 = 215
0,15	45+120+75 = 240
0,14	45+145+75 = 265
0,13	45+170+75 = 290
0,12	45+195+75 = 315
0,10	45+195+150 = 390
0,09	45+195+200 = 440
0,08	45+245+200 = 490

- Klasse 2015: ROCKWOOL anbefalede minimumstykkelse ved nybyggeri
- Klasse 2020: ROCKWOOL anbefalede minimumstykkelse ved nybyggeri
- Sommerhuse: BR15 krav til minimumstykkelse
+ Tilbygninger (5° < T < 15°C): BR15 krav til minimumstykkelse
- Tilbygninger (T ≥ 15°C): BR15 krav til minimumstykkelse

! Vær opmærksom på:

- Dampspærren må max ligge 1/3 inde i isoleringen fra den varme side.
- Dampspærren tapes tæt til konstruktion og i samlinger.
- Udlægges ROCKWOOL isolering i flere lag anvendes forskudte samlinger.
- Undgå mørtelpølser
- Det kan være nødvendigt at udkradse studsfulger til dræning pga. slagregn.

Ydervæg: REDAir FLEX med let bagvæg

U-værdier (W/m ² K)	Isoleringsstykkelse (bagvæg)	Isoleringsstykkelse i mm (udvendig isolering)
Konstruktion: REDAir FLEX med let bagvæg	Produkt: FLEXIBATTs	Produkt: REDAir BATTs /
0,20	95	100
0,14	45+120 = 165	100
0,11	70+120 = 190	150
0,10	70+145 = 215	150
0,09	45+145 = 190	200
0,07	45+120 = 165	350

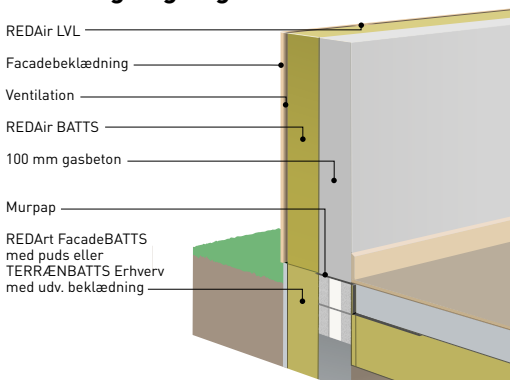
I overstående beregning er U-værdierne korrigeret for kuldebroer ved skruerne. Der er korrigeret for 2 skruer pr. m².

- Klasse 2015: ROCKWOOL anbefalede minimumstykkelse ved nybyggeri
- Klasse 2020: ROCKWOOL anbefalede minimumstykkelse ved nybyggeri
- Sommerhuse: BR15 krav til minimumstykkelse
+ Tilbygninger (5° < T < 15°C): BR15 krav til minimumstykkelse
- Tilbygninger (T ≥ 15°C): BR15 krav til minimumstykkelse

! Vær opmærksom på:

- Dampspærre skal sluttes tæt til konstruktion og i samlinger.
- Dampspærren må max ligge 1/3 inde i isoleringsstykkelsen fra den varme side.
- Om den udvendige beklædning skal ventileres.
- Den udvendige facadeisolering skal være mindst lige så tyk, som den isolering, der ligger på indersiden af krydsfineren. På den måde bliver krydsfineren ikke for kold.
- Vægten af facadebeklædningen må ikke overstige 50 kg/m².
- Følg udførelsesvejledningen for REDAir FLEX nøje.

Ydervæg: REDAir FLEX med tung bagvæg

U-værdier (W/m ² K)	Isoleringsstykkelse i mm (udvendig isolering)
Konstruktion: 100 mm gasbeton	Produkt: REDAir BATTs
0,21	150
0,16	200
0,13	250
0,11	300
0,10	350

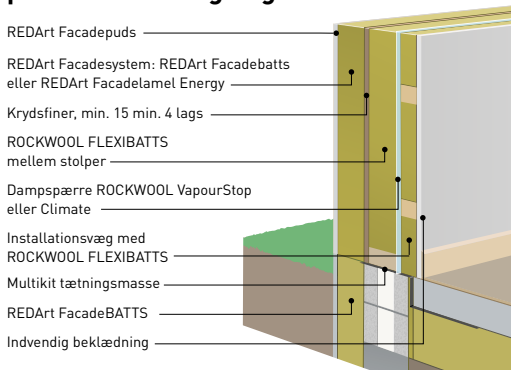
I overstående beregning er U-værdierne korrigeret for kuldebroer ved skrueerne. Der er korrigeret for 2 skrueer pr. m².

- Klasse 2015: ROCKWOOL anbefalede minimumstykkelse ved nybyggeri
- Klasse 2020: ROCKWOOL anbefalede minimumstykkelse ved nybyggeri
- Sommerhuse: BR15 krav til minimumstykkelse
+ Tilbygninger (5° < T < 15°C): BR15 krav til minimumstykkelse
- Tilbygninger (T ≥ 15°C): BR15 krav til minimumstykkelse

! Vær opmærksom på:

- Om den udvendige beklædning skal ventileres.
- Vægten af facadebeklædningen må ikke overstige 50 kg/m².
- Følg udførelsesvejledningen for REDAir FLEX nøje.

Ydervæg: REDArt Facadesystem med puds med let bagvæg

U-værdier (W/m ² K)	Isoleringstykkelse i mm (bagvæg)	Isoleringstykkelse i mm (udvendig isolering)
Konstruktion: REDArt Facadesystem	Produkt: FLEXIBATTS	Produkt: REDArt FacadeBATTS
0,15	95	150
0,13	45+95 = 140	150
0,11	45+95 = 140	200
0,10	45+145 = 190	200
0,09	45+145 = 190	220
0,08	45+195 = 240	300 (Facadelamel Energy)

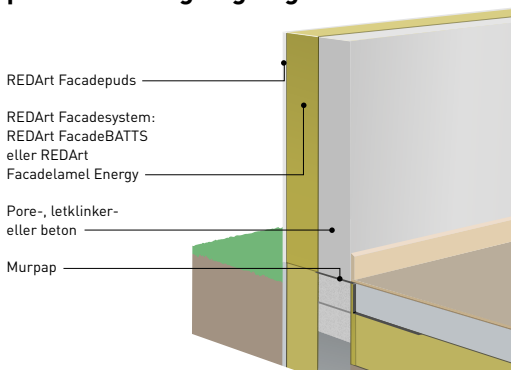
Krav ved er U-værdi 0,25. Med REDArt Facadesystem med puds vil konstruktionen altid være bedre, nemlig fra U-værdi 0,15 og nedefter.

- Klasse 2015: ROCKWOOL anbefalede minimumstykkelse ved nybyggeri
- Klasse 2020: ROCKWOOL anbefalede minimumstykkelse ved nybyggeri
- Sommerhuse: BR15 krav til minimumstykkelse + Tilbygninger (5° < T < 15°C): BR15 krav til minimumstykkelse
- Tilbygninger (T ≥ 15°C): BR15 krav til minimumstykkelse

! Vær opmærksom på:

- Dampspærre skal tapes tæt til konstruktion og i samlinger.
- Dampspærren må max ligge 1/3 inde i isoleringstykkelsen fra den varme side.
- Den udvendige facadeisolering skal være mindst lige så tyk, som den isolering, der ligger på indersiden af krydsfineren. På den måde bliver krydsfineren ikke for kold.
- Udførelsesvejledning for REDArt Facadesystem med puds følges nøje, vær opmærksom på dræn.

Ydervæg: REDArt Facadesystem med puds med tung bagvæg

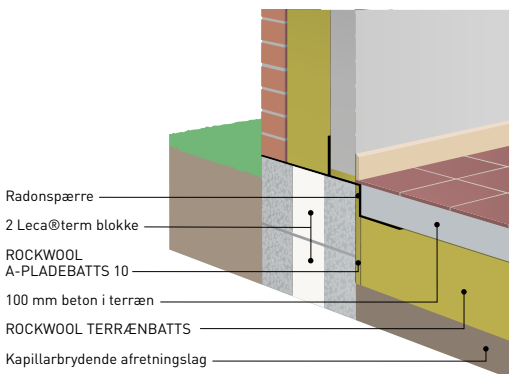
U-værdier (W/m²K)	Isoleringstykkelse i mm (udvendig isolering)	Isoleringstykkelse i mm (udvendig isolering)
Konstruktion: 120 mm letklinkerbeton	Produkt: REDArt FacadeBATTs	Produkt: REDArt Facadelamel Energy
0,25	125	
0,15	220	
0,12		300
0,9		400

- Klasse 2015: ROCKWOOL anbefalede minimumstykkelse ved nybyggeri
- Klasse 2020: ROCKWOOL anbefalede minimumstykkelse ved nybyggeri
- Sommerhuse: BR15 krav til minimumstykkelse
+ Tilbygninger (5°<T<15°C): BR15 krav til minimumstykkelse
- Tilbygninger (T ≥15°C): BR15 krav til minimumstykkelse

! Vær opmærksom på:

- Udførelsesvejledning for REDArt Facadesystem med puds følges nøje, vær opmærksom på dræn.

Terrændæk

U-værdier (W/m²K)	Isoleringstykkelse i mm
	Produkt: TERRÆNBATTS Erhverv
0,15	100+100 = 200
0,12	150+100 = 250
0,10	150+150 = 300
0,09	100+100+150 = 350
0,07	150+150+150 = 450

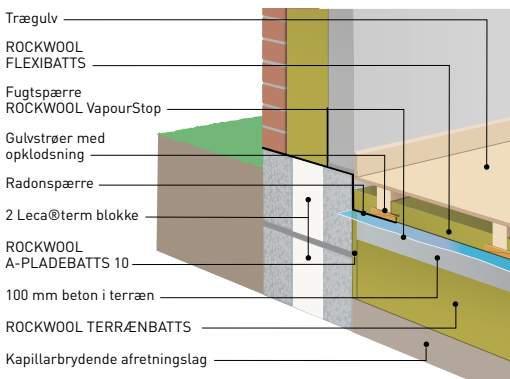
- Klasse 2015: ROCKWOOL anbefalede minimumstykkelse ved nybyggeri
- Klasse 2020: ROCKWOOL anbefalede minimumstykkelse ved nybyggeri
- Sommerhuse: BR15 krav til minimumstykkelse
+ Tilbygninger (5° < T < 15°C): BR15 krav til minimumstykkelse
- Tilbygninger (T ≥ 15°C): BR15 krav til minimumstykkelse

Vær opmærksom på:

- Undgå kuldebroer: Udlægges ROCKWOOL isolering i flere lag, anvendes forskudte samlinger
- Kapillarbrydende lag min. 150 mm. ROCKWOOL TERRÆNBATTS er kapillarbrydende.
- For at radonsikre konstruktionen skal betonpladen være min. 100 mm tyk.

Terrændæk med gulv på strøer

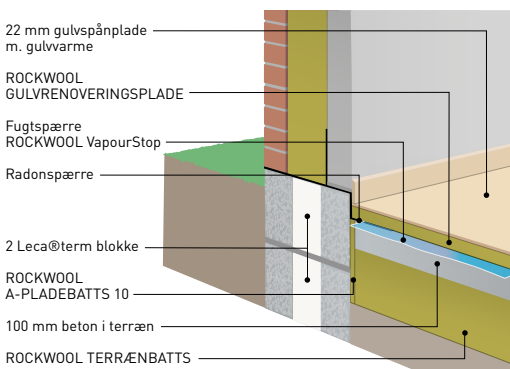
U-værdier (W/m²K)	Isoleringsstykkelse i mm	Isoleringsstykkelse i mm
	Produkt: FLEXIBATTS	Produkt: TERRÆNBATTS Erhverv
0,15	70	100
0,10	70	100+100 = 200
0,09	70	150+100 = 250
0,08	70	150+150 = 300

- Klasse 2015: ROCKWOOL anbefalede minimumstykkelse ved nybyggeri
- Klasse 2020: ROCKWOOL anbefalede minimumstykkelse ved nybyggeri
- Sommerhuse: BR15 krav til minimumstykkelse + Tilbygninger (5°<T<15°C): BR15 krav til minimumstykkelse
- Tilbygninger (T ≥15°C): BR15 krav til minimumstykkelse

! Vær opmærksom på:

- Undgå kuldebroer: Udlægges ROCKWOOL isolering i flere lag, anvendes forskudte samlinger
- Kapillarbrydende lag min. 150 mm. ROCKWOOL TERRÆNBATTS er kapillarbrydende.
- For at radonsikre konstruktionen skal betonpladen være min. 100 mm tyk.
- Fugtspærre udlægges på beton for at undgå opsving af fugt fra terrændækket.

Terrændæk med svømmende gulv

U-værdier (W/m ² K)	Isoleringstykkelse i mm	Isoleringstykkelse i mm
	Produkt: Gulvrenoveringsplade	Produkt: TERRÆNBATTS Erhverv Lambda 37
0,15	30	150
0,14	50	150
0,12	50	100+100 = 200
0,10	50	150+100 = 250
0,09	50	150+150 = 300
0,07	50	150+150+150 = 450

De viste U-værdier forudsætter der er lagt gulvvarme i gulvspånpladerne.

- Klasse 2015: ROCKWOOL anbefalede minimumstykkelse ved nybyggeri
- Klasse 2020: ROCKWOOL anbefalede minimumstykkelse ved nybyggeri
- Sommerhuse: BR15 krav til minimumstykkelse + Tilbygninger (5° < T < 15°C): BR15 krav til minimumstykkelse
- Tilbygninger (T ≥ 15°C): BR15 krav til minimumstykkelse

! Vær opmærksom på:

- Undgå kuldebroer: Udlægges ROCKWOOL isolering i flere lag, anvendes forskudte samlinger
- Kapillarbrydende lag min. 150 mm. ROCKWOOL TERRÆNBATTS er kapillarbrydende.
- For at radonsikre konstruktionen skal betonpladen være min. 100 mm tyk.
- Fugtspærre udlægges på beton for at undgå opsvining af fugt.

Tæthed

I BR15 er der opsat følgende krav til tæthed:

Klasse 2015:

"Luftskiftet gennem utætheder i klimaskærmen må ikke overstige 1,0 l/s pr. m² opvarmet etageareal ved trykprøvning med 50 Pa". Kilde: BR15, kap. 7.2.1, stk. 4.

I et mindre parcelhus svarer mængden af alle utætheder, hvis de var samlet et sted, til størrelsen af ca et A5 ark.

Klasse 2020:

"Luftskiftet gennem utætheder i klimaskærmen må ikke overstige 0,5 l/s pr. m² opvarmet etageareal ved trykprøvning med 50 Pa". Kilde: BR15, kap. 7.2.4.1, stk. 5.

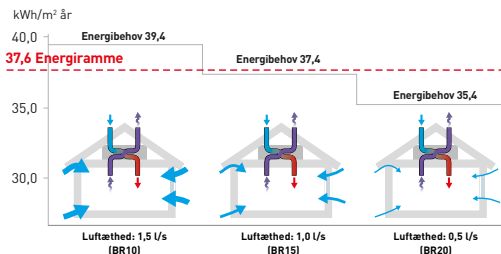
I et mindre parcelhus svarer mængden af alle utætheder, hvis de var samlet et sted, til størrelsen af ca. to visitkort.

Tætte huse har et lavere energibehov

Herunder er givet et eksempel på hvad tætheden betyder for det samlede energibehov i en bygning.

Tæthedens indvirkning på energibehovet

Eksempel på 131,5 m² parcelhus med fjernvarme og mekanisk ventilation:

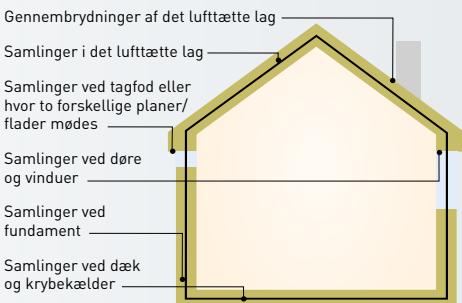

Alle tre bygningseksempler er isoleret ens, svarende til de anbefalede isoleringstykkelser for en BR15 bygning. Se BR15 oversigt med isoleringstykkelser.

Som det fremgår af de beregnede energibehov, ses det tydeligt, at lufttætningen er afgørende.

Bemærk, at selvom det forudsættes at den midterste bygning tættes ift. BR15 (1,0 l/s), så er risikoen for at overskride energirammen stor hvis det ved en blowerdoor test viser sig, at der er flere utætheder i klimaskærmen end forudsat i energirammeberegningen.

Her opstår problemerne med utætheder!

Klimaskærmens opbygning, i kombination med kontrolleret ventilation, bestemmer indeklimaet og bygningsens almene sundhed. Den ideelle bygning er kendetegnet ved en række faktorer:

- God, og konstant rumtemperatur
- Fornuftigt luftskifte året rundt
- Minimalt energiforbrug
- Minimale kuldebroer
- Minimalt varmetab
- Ingen fugtproblemer som følge af kondensdannelse
- Brug af diffusionsåbne og ikke nedbrydelige isoleringsmaterialer
- Ingen problemer med træk

4. Energirenovering og efterisolering

Indholdsfortegnelse:

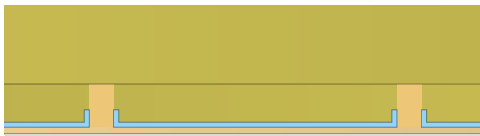
Dampspærre ved efterisolering	56
Efterisolering af gitterspær	
Loftgranulat.....	58
FLEXIBATTS	59
Efterisolering af hanebåndsspær	60
Efterisolering af Built-up tag	63
Efterisolering af etageadskillelse	64
Efterisolering af ydervæg	
Udvendig efterisolering	65
Indvendig efterisolering	66
Efterisolering af hulmur	68
Efterisolering af terrændæk	
Terrændæk med strøgulv.....	69
Terrændæk med svømmende gulv	70
Efterisolering af kælder	
Udvendig efterisolering	71
Indvendig efterisolering	73
Efterisolering af krybekælder	75

4. Energirenovering og efterisolering

Dampspærre ved efterisolering

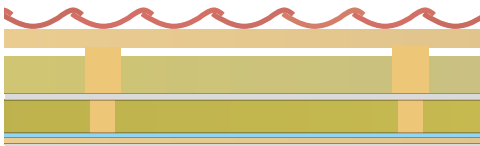
Isolering over loftkonstruktion

I modsætning til tidligere vurderes det nødvendigt at montere ny dampspærre, når lofter med rørvæv og puds skal efterisoleres.

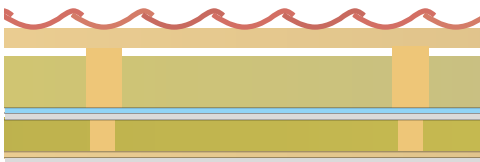

Ved andre loftkonstruktioner uden dampspærre monteres ligeledes dampspærre mellem spærrene og 20-30 mm op ad disse. Hvis der samtidig skal opsættes en ny loftsbeklædning anbringes i stedet en dampspærre, der dækker hele loftet, også når denne er af rørvæv og puds, før ny loftsbeklædning opsættes.

Isolering under loftkonstruktion

Loftkonstruktion uden dampspærre. NB! Malingslag på det eksisterende loft kan være så diffusionstætte at de fungerer som en dampspærre og skal afrenses.

Loftkonstruktion med dampspærre. Ny isoleringstykkelse max. det halve af den eksisterende isolering. Ønskes større isoleringstykkelse, skal den eksisterende dampspærre fjernes og ny monteres.

Ting du skal være opmærksom på:

Dampspærren skal sikre, at varm fugtig indeluft ikke trænger ind i konstruktionen, hvor den kan kondensere pga. nedkøling.

Det er vigtigt, at dampspærren er tæt.

Tjek først, om den eksisterende konstruktion har dampspærre eller ej.

Indeholder konstruktionen ikke dampspærre, skal denne monteres.

Dampspærren må maksimalt placeres 1/3 inde i isoleringen fra den varme side (Gælder for boliger i fugtbelastningsklasse 2, f.eks. enfamiliehuse).

I en konstruktion anbringes dampspærren altid på den varme side af isoleringen.

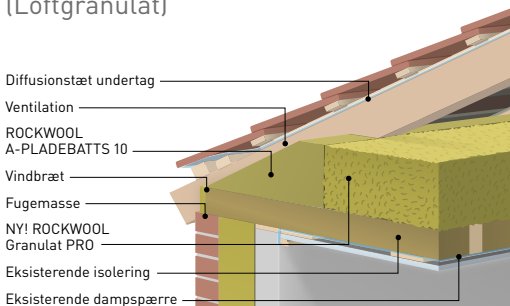
Pudsede lofter anses ikke som erstatning for dampspærre, da loftet ikke er diffusionstæt.

Dampspærren skal slutte tæt mod loft, vægge, gulv og gennemføringer.

Under isoleringsarbejdet er det vigtigt at tjekke, om ventilationen af konstruktionen stadig er tilstrækkelig.

Efterisolering af gitterspær

(Loftgranulat)

Produkt til efterisolering

- Granulat PRO / A-PLADEBATTS 10 ved tagfod

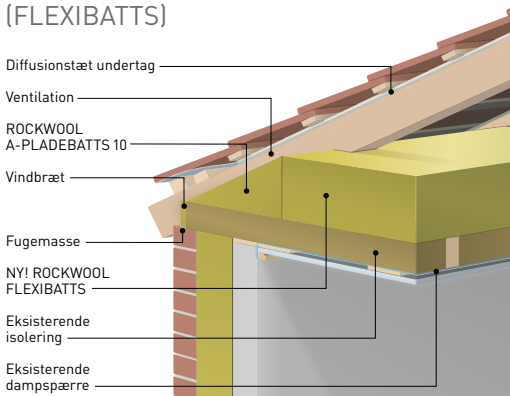
Eksisterende isolering i mm	U-værdier (W/m²K)	Granulat-tykkelse i mm	Ny U-værdi (W/m²K)	Besparelse i kWh/m² pr. år
50	0,68	300	0,12	39
75	0,52	300	0,11	29
100	0,41	250	0,12	20
100	0,41	300	0,11	21
125	0,35	250	0,11	17
150	0,28	250	0,11	12

Maksimal U-værdi er 0,12 W/m²K hvis arbejdet er rentabelt.

! Vær opmærksom på:

- Kontroller ventilation ved tagfod.
- Ventilation mellem diffusionstæt undertag og ROCKWOOL isolering:
 - Fast undertag = 45 mm ventilationsspalte.
 - Banevarer eller fleksible plader = 70 mm ventilationsspalte.
- Inden isoleringen foretages, bør der opsættes vindbrædder, her kan ROCKWOOL A-PLADEBATTS 10 anvendes.
- For at mindske risikoen for brandspredning gennem tagfoden, bør ventilationsspalter ved tagfod mellem fast diffusionstæt undertag og ROCKWOOL isolering være mindst 300 mm lang og maksimalt 30 mm høj mellem de to parallelle flader.
- Eksisterende isolering skal slutte tæt til spærrene. Hvis der er luft-lommer eller huller, bør disse udbedres.
- Om konstruktionen indeholder dampspærre. Hvis ikke skal denne monteres.
- Pudsede lofter anses ikke som erstatning for dampspærre, da loftet ikke er diffusionstæt.
- Gangbro forhøjes evt. med ROCKWOOL TERRÆNBATTES Erhverv afsluttet med en tynd, hård træfiberplade.
- Du kan få et tilbud på indblæsning med GRANULAT PRO fra en ROCKWOOL Partner. Læs mere på www.rockwool.dk

Efterisolering af gitterspær (FLEXIBATTS)

Produkt til efterisolering - FLEXIBATTS

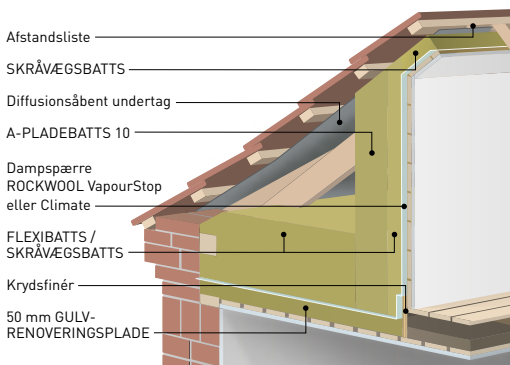
Eksisterende isolering i mm	U-værdier (W/m²K)	Granulat-tykkelse i mm	Ny U-værdi (W/m²K)	Besparelse i kWh/m² pr. år
50	0,68	195	0,16	36
75	0,52	195	0,14	27
100	0,41	195	0,13	20
100	0,41	245	0,11	21
125	0,35	195	0,12	16
150	0,28	195	0,11	12

Maksimal U-værdi er 0,12 W/m²K hvis arbejdet er rentabelt.

! Vær opmærksom på:

- Kontrollér ventilation ved tagfod.
- Ventilation mellem diffusionstæt undertag og ROCKWOOL isolering:
 - Fast undertag = 45 mm ventilationsspalte.
 - Banevarer eller fleksible plader = 70 mm ventilationsspalte.
- Inden isoleringen foretages, bør der opsættes vindbrætter, her kan ROCKWOOL A-PLADEBATTS 10 anvendes.
- For at mindske risikoen for brandspredning gennem tagfoden, bør ventilationsspalter ved tagfod mellem fast diffusionstæt undertag og ROCKWOOL isolering være mindst 300 mm lang og maksimalt 30 mm høj mellem de to parallelle flader.
- Om konstruktionen indeholder dampspærre. Hvis ikke skal denne monteres.
- Pudsede lofter anses ikke som erstatning for dampspærre, da loftet ikke er diffusionstæt.
- Gangbro forhøjes evt. med ROCKWOOL TERRÆNBATTS Erhverv afsluttet med en tynd, hård træfiberplade.

Efterisolering af hanebåndsspær skunkrum

Produkt til efterisolering - FLEXIBATTs / SKRÅVÆGSBATTs

Eksisterende isolering i mm	U-værdier (W/m ² K)	Efterisoleret tykkelse i mm	Ny U-værdi (W/m ² K)	Besparelse i kWh/m ² pr. år
0	1,51	240	0,16	94
0	1,51	340	0,11	98
50	0,68	240	0,16	36
50	0,68	340	0,11	40
100	0,41	240	0,16	17
100	0,41	340	0,11	21
150	0,28	240	0,16	8
150	0,28	340	0,11	12

Maksimal U-værdi er 0,12 W/m²K hvis arbejdet er rentabelt.

! Vær opmærksom på:

- Dampspærren sluttes tæt til konstruktion og i samlinger.
- Dampspærren må max placeres 1/3 inde i isoleringen fra den varme side.
- Ventilationen over skråvæggen skal bevares hvis der etableres et diffusionstæt undertag.
- Ønskes en mere fast isoleringsplade på skunkvæggens yderside kan ROCKWOOL A-PLADEBATTs 10 med fordel anvendes. Smigskæres mod tagfladen og fastgøres med skruer og skiver.
- Er underlaget i skunkgulvet ujævnt eller med oprifter, søm-spider etc kan der med fordel inden dampspærren udlægges, lægges et lag 50 mm GULVRENOVERINGSPLADE. Denne isolerer og giver et plant, trædefast og ensartet underlag for dampspærren.

Efterisolering af hanebåndsspær skråvæg og hanebånd

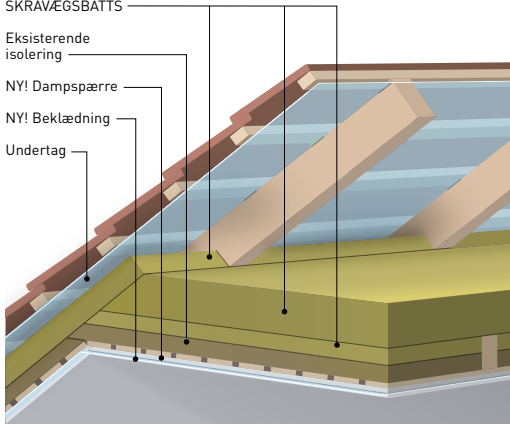
NY! ROCKWOOL FLEXIBATTS eller
SKRÅVÆGSBATTS

Eksisterende
isolering

NY! Dampspærre

NY! Beklædning

Undertag

Produkt til efterisolering - FLEXIBATTS

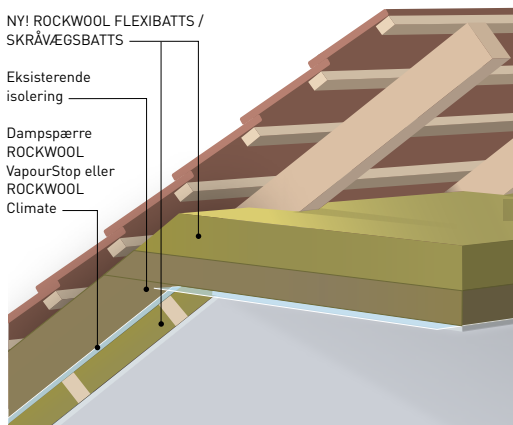
Eksisterende isolering i mm	U-værdier (W/m ² K)	Isolerings-tykkelse i mm	Ny U-værdi (W/m ² K)	Besparelse i kWh/m ² pr. år
50	0,62	245	0,12	39
75	0,46	220	0,12	27
100	0,37	195	0,12	17
125	0,29	145	0,14	10
150	0,24	145	0,12	8

Maksimal U-værdi er 0,12 W/m²K hvis arbejdet er rentabelt.

! Vær opmærksom på:

- Ved isolering over den eksisterende isolering i skråvægge hvor tagdækningen ikke fjernes, bruges en hård træfiberplade, som ROCKWOOL SKRÅVÆGSBATTS kan glide ned på. Herefter trækkes pladen op og anvendes i næste spærfag.
- Udvendig efterisolering vil være relevant ved udskiftning af tagdækning.
- Det skal sikres, at ventilationen mellem isolering og tag bibeholdes.

Efterisolering af hanebåndsspær skråvæg indvendig

Produkt til efterisolering - FLEXIBATTS

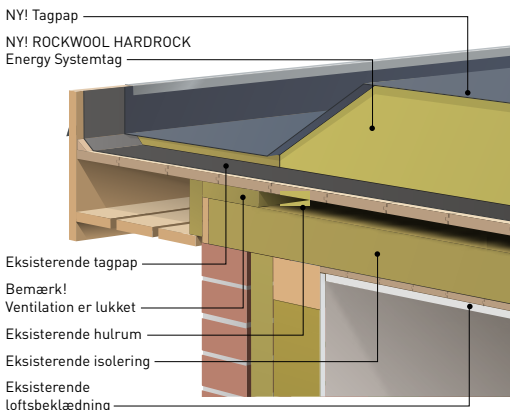
Eksisterende isolering i mm	U-værdier (W/m²K)	Isolerings-tykkelse i mm	Ny U-værdi (W/m²K)	Besparelse i kWh/m² pr. år
50	0,62	195	0,15	32
75	0,46	195	0,13	23
100	0,37	195	0,12	17
125	0,29	195	0,11	12
150	0,24	195	0,11	9

Maksimal U-værdi er 0,12 W/m²K hvis arbejdet er rentabelt.

! Vær opmærksom på:

- Dampspærren må max placeres 1/3 inde i isoleringen fra den varme side.
- Indvendig efterisolering vil være relevant, hvor tagdækningen ikke skiftes.
- Efterisolering kan foretages med granulat eller FLEXIBATTS.
- Det sikres at ventilationen mellem isolering og tag bibeholdes.

Efterisolering af Built-up tag

Produkt til efterisolering - HARDROCK Energy Systemtag

Eksisterende isolering i mm	U-værdi (W/m ² K)	Isolerings-tykkelse i mm	Ny U-værdi (W/m ² K)	Besparelse i kWh/m ² pr. år
95	0,36	210	0,11	18
95	0,36	245	0,10	19
95	0,36	280	0,09	20

Maksimal U-værdi er 0,12 W/m²K hvis arbejdet er rentabelt.

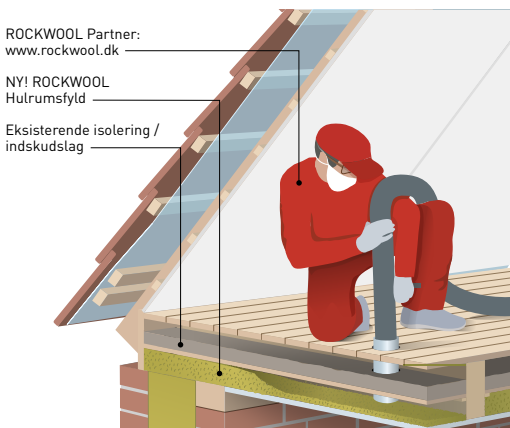
! Vær opmærksom på:

- Konstruktionen kan også udføres med en kileskåret isolering, hvis ikke der er fald på taget i forvejen.
- Efterisoler det flade built-up tag på udvendig side.
- Tjek, at den gamle tagpap er tæt, da den kommer til at fungere som ny dampspærre.
- Tykkelsen af den nye isolering er afhængig af fugtklassen, se nedenstående skema. I henhold til DS/EN ISO13788.
- Når efterisoleringen er udført, skal man sikre sig, at trækonstruktionen er tør, inden ventilationen lukkes. Der kan typisk lukkes for ventilationen efter 1 år. Ventilationen lukkes for at få fuld udnyttelse af efterisoleringen.

Klasse	Fugtbelastningsklasser	Eksist. isolering	Ny isolering
1	Tør lagerhal, idrætshal, få tilskuere	1	0,7
2	Bolig, lav befolkningstæthed, kontorer	1	1,5
3	Bolig, høj befolkningstæthed idrætshal, mange tilskuere	1	3
4	Storkøkken, baderum	1	8
5	Svømmehal, vaskerier, bryggerier	skal beregnes	

Eksempel: I fugtbelastningsklasse 3 skal den ny isolering være 3 gange så tyk som den eksisterende isolering.

Efterisolering af etageadskillelse

Produkt til efterisolering - Hultumsfyld

Eksisterende isolering i mm	U-værdi (W/m²K)	Isolerings-tykkelse i mm	Ny U-værdi (W/m²K)	Besparelse i kWh/m² pr. år
0	0,97	60	0,42	38
0	0,97	100	0,30	47
0	0,97	150	0,32	52

Maksimal U-værdi er 0,12 W/m²K hvis arbejdet er rentabelt.

! Vær opmærksom på:

- Indblæsning af ROCKWOOL Hultumsfyld i etageadskillelsen sker fra loftsiden. På den måde udføres arbejdet uden synlige huller i eksisterende loft. Et eventuelt lerindskud i bjælkekonstruktionen forhindrer ikke en effektiv efterisolering. I mange huse er isolering af etageadskillelsen mellem stue og kælder også muligt. Isoleringen giver højere overfladetemperatur på loft og gulv, hvilket fjerner træk og fodkulde. Hvis loftrummet benyttes til beboelse, er der et særligt brandkrav til etageadskillelsen.
- Ved efterisolering af etageadskillelser mod uventileret tagrum, bør fugtbalancen beregnes eller ventilation etableres.

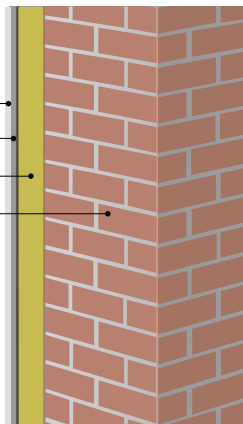
Læs mere om ROCKWOOL Partnere og find et indblæsningsfirma på www.rockwool.dk

Efterisolering af ydervæg

udvendig efterisolering

REDAir FLEX:

- Beklædning
- Ventilation
- REDAir BATTs
- 350 mm massivt murværk

Produkt til efterisolering - REDAir FLEX

Eksisterende isolering i mm	U-værdi (W/m ² K)	Isolerings-tykkelse i mm	U-værdi REDAir FLEX (W/m ² K)	Besparelse i kWh/m ² pr. år
0	1,50	100	0,28	85
0	1,50	150	0,20	91
0	1,50	200	0,16	93
0	1,50	250	0,13	96

Maksimal U-værdi er 0,18 W/m²K hvis arbejdet er rentabelt.

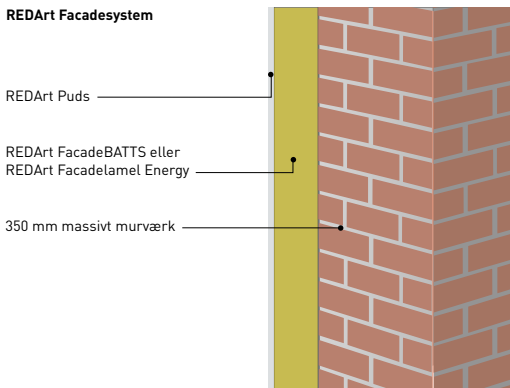
! Vær opmærksom på:

- Som hovedregel vil udvendig efterisolering være den fugtteknisk bedste løsning. Den eksisterende væg bliver varmere og får derved bedre fugtforhold.
- Kuldebroer ud for etageadskillelser og indervægge minimeres ligeledes.
- Enkelte af de viste løsninger overholder ikke BR15. I det enkelte tilfælde skal der beregnes rentabilitet.

Efterisolering af ydervæg

udvendig efterisolering

REDArt Facadesystem

Produkt til efterisolering

- REDArt FacadeBATTs med puds

Eksisterende isolering i mm	U-værdi (W/m ² K)	Ny isolerings-tykkelse i mm	Ny U-værdi (W/m ² K)	Besparelse i kWh/m ² pr. år
0	1,50	100	0,29	84
0	1,50	150	0,21	90
0	1,50	200	0,16	93
0	1,50	250	0,13	96

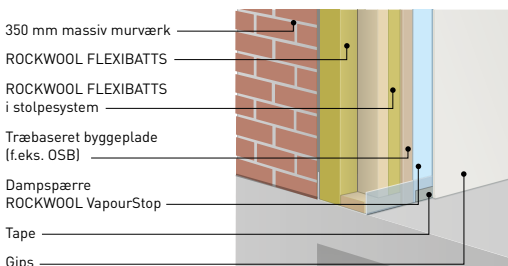
Maksimal U-værdi er 0,18 W/m²K hvis arbejdet er rentabelt.

! Vær opmærksom på:

- Som hovedregel vil udvendig efterisolering være den fugtteknisk bedste løsning. Den eksisterende væg bliver varmere og får derved bedre fugtforhold.
- Kuldebroer ud for etageadskillelser og indervægge minimeres ligeledes.
- Enkelte af de viste løsninger overholder ikke BR15. I det enkelte tilfælde skal der beregnes rentabilitet.

Efterisolering af ydervæg

indvendig efterisolering

Produkt til efterisolering - FLEXIBATTS

Eksisterende isolering i mm	U-værdi (W/m ² K)	Isolerings-tykkelse i mm	Ny U-værdi (W/m ² K)	Besparelse i kWh/m ² pr. år
0	1,50	45	0,58	64
0	1,50	70	0,44	74
0	1,50	45+45	0,36	79
0	1,50	45+70	0,29	84
350 mm hulmur, 130 mm hulrumsfyld	0,47	45+45	0,24	16

Maksimal U-værdi er 0,18 W/m²K hvis arbejdet er rentabelt og fugt-teknisk forsvarligt.

! Vær opmærksom på:

- En indvendig efterisolering er mere fugtteknisk krævende end en udvendig efterisolering. Ved indvendig efterisolering vil ydervæggen efterfølgende belastes hårdere som følge af reduceret varmetab gennem konstruktionen, og eventuelle eksisterende fugtskader i ydervæggen kan derfor forværres efterfølgende.
- Er ikke velegnet til teglsten, som ikke er hårdt brændte, på grund af risikoen for frostsprængninger.
- Ved indvendig efterisolering skal der altid være en dampspærre på den varme side af konstruktionen.
- Inden arbejdet påbegyndes, skal væggen renses for tapet, plast-maling og lignende produkter.
- Rester af organisk materiale øger risikoen for skimmeldannelse. Rester af plastmaling kan fungere som dampspærre på forkert side af isoleringen og derved en øget risiko for skimmeldannelse.
- Dampspærren må maksimalt placeres 1/3 inde i konstruktionen fra den varme side (gælder for byggerier med almindelig rum-temperatur på 20°C og luftfugtighed på ca. 50% RF).
- Dampspærren skal tapes tæt mod loft, vægge og gulv.
- Efterisolering ud for etageadskillelse kan påvirke dugpunktet af bjælkeenden.
- Langs med bræddegulve, profillofter og andre 'utætte' overflader skal dampspærren klæbes lufttæt mod ydervæggen som vist på tegningen inden bundremmen lægges.

Efterisolering af hulmur

Produkt til efterisolering - Hulrumsfyld

Hulrum / Eksisterende isolering	U-værdi (W/m ² K)	Isolerings-tykkelse	Ny U-værdi (W/m ² K)	Besparelse i kWh/m ² pr. år
80 mm / 0 mm	1,49	80 mm	0,60	62
130 mm / 0 mm	1,47	130 mm	0,47	69

! Vær opmærksom på:

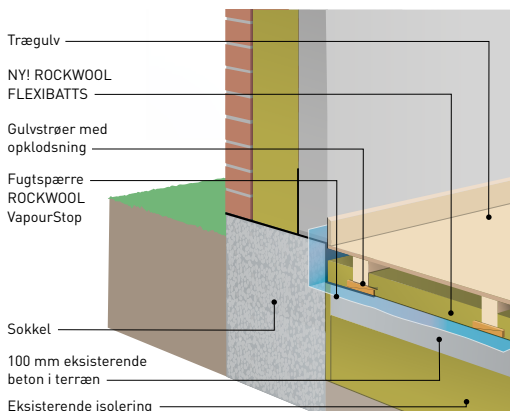
- Indblæsning af ROCKWOOL Hulrumsfyld foregår udefra, helt uden gener for beboerne.
- Udtagne mursten mures i igen, og der fuges efter, så det er svært at se "sporene" efter isoleringen.
- Indblæsningsfirmaet / ROCKWOOL Partneren reparerer indblæsningshullerne i forbindelse med isoleringsarbejdet.
- Et pudset hus er ingen hindring for at hulmursisolere.
- Eksisterende hulmur bør undersøges for fugt, inden arbejdet sættes i gang. Eventuelle fugtproblemer bør udbedres.
- Ydervæggens sten bør være hårdbrændte, for at undgå frostsprængninger.
- Udvendig maling skal være diffusionsåben.

Læs mere om ROCKWOOL Partnere og find et indblæsningsfirma på www.rockwool.dk

Efterisolering af terrændæk

(terrændæk med strøgulv)

Produkt til efterisolering - FLEXIBATTS

Eksisterende isolering under beton i mm	U-værdi (W/m²K)	Isolerings-tykkelse* over beton i mm	Ny U-værdi (W/m²K)	Besparelse i kWh/m² pr. år
0	0,58	70	0,36	15
50	0,33	70	0,25	6
100	0,23	70	0,19	3
150	0,18	70	0,14	3
200	0,14	95	0,11	2

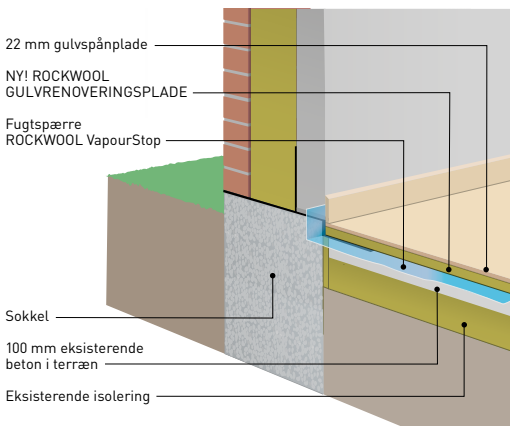
Maksimal U-værdi ved udskiftning af hele gulvet er 0,10 W/m²K.
Se løsning i kap. 3, side 50-52.

! Vær opmærksom på:

- Overfladevandet på terrænet kan trænge ind i terrændæk, sokkel og facade. Dette kan afhjælpes med omfangsdræn.
- Manglende kapillarbrydende lag kan give opsvining af fugt i terrændækket. Kravet til kapillarbrydende lag er 150 mm.
- Radon er en naturligt forekommende radioaktiv luftart. Radon er farveløst og kan ikke lugtes.
- En veludført og tæt fugtspærre giver lufttæthed og beskytter mod opstrømning af radon fra jorden.
- 100 mm beton med armeringsnet virker ligeledes som radonspærre.
- For at opnå en ordentlig tæthed af samlinger skal fugtspærren altid udlægges, inden der trækkes rør, kabler mv.
- Fugtspærren bør udføres så sent i byggeprocessen som muligt, da den dermed ikke er så udsat for beskadigelse.
- *De viste isoleringstykkelser må af hensyn til kondensering på fugtspærren eller betonoverfladen ikke overskrides.

Efterisolering af terrændæk

terrændæk med svømmende gulv

Produkt til efterisolering - Gulvrenoveringsplade

Eksisterende isolering under beton i mm	U-værdi (W/m ² K)	Isolerings-tykkelse over beton i mm	Ny U-værdi (W/m ² K)	Besparelse i kWh/m ² pr. år
0	0,58	30	0,40	12
50	0,33	30	0,26	5
100	0,23	30	0,20	3
150	0,19	30	0,17	2
200	0,15	30	0,14	2

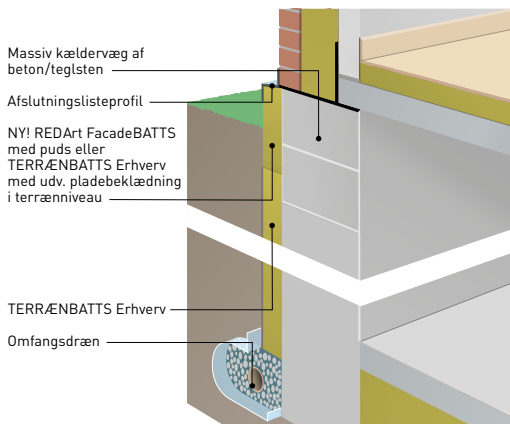
Maksimal U-værdi ved udskiftning af hele gulvet er 0,10 W/m²K.
Se løsning i kap. 3, side 50-52.

! Vær opmærksom på:

- Overfladevandet på terrænet kan trænge ind i terrændæk, sokkel og facade. Dette kan afhjælpes med omfangsdræn.
- Manglende kapillarbrydende lag kan give opsving af fugt i terrændækket. Kravet til kapillarbrydende lag er 150 mm.
- Radon er en naturligt forekommende radioaktiv luftart. Radon er farveløst og kan ikke lugtes.
- En veludført og tæt fugtspærre giver lufttæthed og beskytter mod opstrømning af radon fra jorden.
- 100 mm beton med armeringsnet virker ligeledes som radonspærre.
- For at opnå en ordentlig tæthed af samlinger skal fugtspærren altid udlægges, inden der trækkes rør, kabler mv.
- Fugtspærren bør udføres så sent i byggeprocessen som muligt, da den dermed ikke er så udsat for beskadigelse.

Efterisolering af opvarmet kælder

udvendig efterisoleringer over terræn

Produkt til efterisolering - TERRÆNBATTs Erhverv eller REDArt FacadeBATTs

Eksisterende isolering i mm	U-værdi (W/m²K)	Isolerings-tykkelse udenpå beton i mm	Ny U-værdi (W/m²K)	Besparelse i kWh/m² pr. år
35 cm beton	0,93	100	0,26	33
35 cm beton	0,93	150	0,20	36
35 cm beton	0,93	200	0,17	37
35 cm tegl	0,66	100	0,24	21
35 cm tegl	0,66	150	0,18	23
35 cm tegl	0,66	200	0,15	25

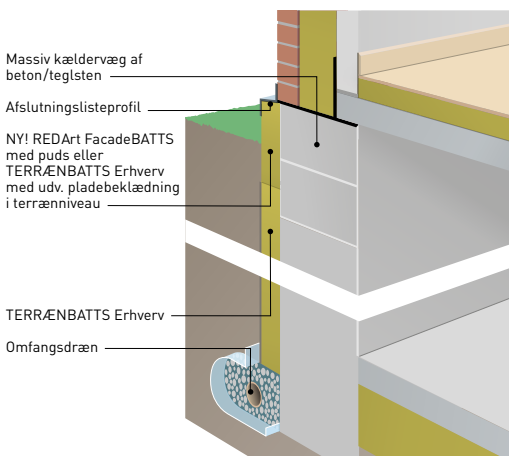
Maksimal U-værdi er 0,18 W/m²K hvis arbejdet er rentabelt.

! Vær opmærksom på:

- Efterisolering af kælderen sker bedst fra ydersiden, fordi kældervæggen bliver varmere, og fordampningen fra indersiden øges.
- ROCKWOOL TERRÆNBATTs Erhverv skal kombineres med drænende tilfyldning på ydersiden. Dræningen er nødvendig for at sikre, at nedrivende overfladevand ikke medfører vandtryk på kældervæggen.
- Isoleringen skal lukkes i toppen med et afsluttende profil, for at undgå at overfladevand løber bagved isoleringen.

Efterisolering af kælder

udvendig efterisolering

Produkt til efterisolering -

TERRÆNBATTs Erhverv eller REDArt FacadeBATTs

Eksisterende isolering i mm	U-værdi (W/m²K)	Isolerings-tykkelse udenpå beton i mm	Ny U-værdi (W/m²K)	Besparelse i kWh/m² pr. år
35 cm beton	0,93	100	0,26	38
35 cm beton	0,93	150	0,20	36
35 cm beton	0,93	200	0,17	37
35 cm tegl	0,66	100	0,24	21
35 cm tegl	0,66	150	0,18	23
35 cm tegl	0,66	200	0,15	28

Maksimal U-værdi er 0,18 W/m²K hvis arbejdet er rentabelt.

! Vær opmærksom på:

- Efterisolering af kælderen sker bedst fra ydersiden, fordi kældervæggen bliver varmere, og fordampningen fra indersiden øges.
- ROCKWOOL TERRÆNBATTs Erhverv skal kombineres med drænende tilfyldning på ydersiden. Dræningen er nødvendig for at sikre, at nedrivende overfladevand ikke medfører vandtryk på kældervæggen.
- Isoleringen skal lukkes i toppen med et afsluttende profil, for at undgå at overfladevand løber bagved isoleringen.

Efterisolering af opvarmet kælder

indvendig efterisolering under terræn

Let forsatsvæg:

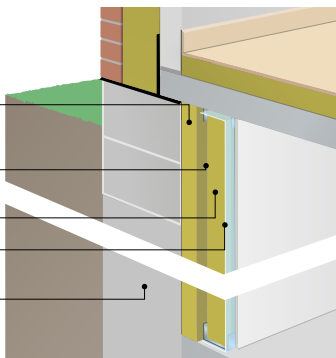
30 mm
GULVRENOVERINGS-
PLADE

45/70 mm
FLEXIBATTS i
lægtesystem af stål

Dampspærre
ROCKWOOL VapourStop

Gipsplade

Massiv kældervæg
af beton/teglsten

Produkt til efterisolering

- GULVRENOVERINGSPLADE / FLEXIBATTS

Eksisterende isolering i mm	U-værdi (W/m ² K)	Let forsatsvæg i mm	Ny U-værdi (W/m ² K)	Besparelse i kWh/m ² pr. år
35 cm beton	0,93	30+45 = 75	0,35	28
35 cm beton	0,93	30+70 = 100	0,29	31
35 cm beton	0,93	30+70+45 = 145	0,24	34
35 cm tegl	0,66	30+45 = 75	0,30	18
35 cm tegl	0,66	30+70 = 100	0,26	20
35 cm tegl	0,66	30+70+45 = 145	0,21	22

Maksimal U-værdi er 0,18 W/m²K hvis arbejdet er rentabelt.

! Vær opmærksom på:

- Forudsætningerne for en indvendig efterisolering er, at kælderen er tør.
- Hvis kælderen er fugtig, bør dette problem afhjælpes inden efterisolering.
- Manglende omfangsdræn kan give fugtproblemer.
- Alle rester af organisk materiale og plastmaling fjernes. Rester af organisk materiale øger risikoen for skimmeldannelse. Rester af plastmaling kan fungere som dampspærre på forkert side af isoleringen og derved en øget risiko for skimmeldannelse.
- Dampspærren klæbes tæt til eksisterende loft, væg og gulv. F.eks. klæbet og klemmt bag loft-, væg og gulvlægter. Andre samlinger og ved baneoverlæg tapes fuldstændigt.
- En indvendig efterisolering er mere fugtteknisk krævende end en udvendig efterisolering. Ved indvendig efterisolering vil ydervæggen efterfølgende belastes hårdere som følge af reduceret varmetab gennem konstruktionen, og eventuelle eksisterende fugtskader i ydervæggen kan derfor forværres efterfølgende.

Efterisolering af opvarmet kælder indvendig efterisoleringer over terræn

Let forsatsvæg:

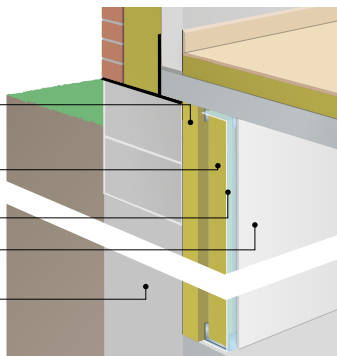
30 mm
GULVRENOVERINGS-
PLADE

45/70 mm
FLEXIBATTS i
lægtesystem af stål

Dampspærre
ROCKWOOL VapourStop

Gipsplade

Massiv kældervæg
af beton/teglsten

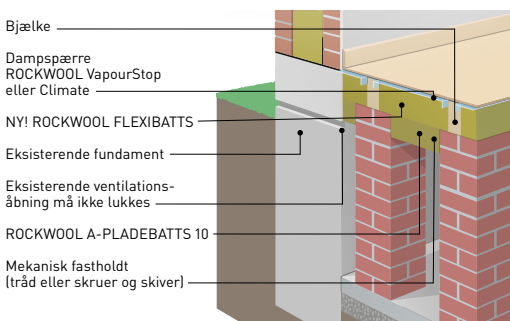
Produkt til efterisolering - GULVRENOVERINGSPLADE / FLEXIBATTS

Eksisterende isolering i mm	U-værdi (W/m²K)	Let forsatsvæg i mm	Ny U-værdi (W/m²K)	Besparelse i kWh/m² pr. år
35 cm beton	1,57	30+45 = 75	0,39	58
35 cm beton	1,57	30+70 = 100	0,32	61
35 cm beton	1,57	30+70+45 = 145	0,24	65
35 cm tegl	0,94	30+45 = 75	0,34	29
35 cm tegl	0,94	30+70 = 100	0,28	32
35 cm tegl	0,94	30+70+45 = 145	0,22	35

! Vær opmærksom på:

- Forudsætningerne for en indvendig efterisolering er, at kælderen er tør.
- Hvis kælderen er fugtig, bør dette problem afhjælpes inden efterisolering.
- Manglende omfangsdræn kan give fugtproblemer.
- Alle rester af organisk materiale og plastmaling fjernes. Rester af organisk materiale øger risikoen for skimmeldannelse. Rester af plastmaling kan fungere som dampspærre på forkert side af isoleringen og derved en øget risiko for skimmeldannelse.
- Dampspærren klæbes tæt til eksisterende loft, væg og gulv. F.eks. klæbet og klemte bag loft-, væg og gulvlægter. Andre samlinger og ved baneoverlæg tapes fuldstændigt.
- En indvendig efterisolering er mere fugtteknisk krævende end en udvendig efterisolering. Ved indvendig efterisolering vil ydervæggen efterfølgende belastes hårdere som følge af reduceret varmetab gennem konstruktionen, og eventuelle eksisterende fugtskader i ydervæggen kan derfor forværres efterfølgende.

Efterisolering af krybekælder

Produkt til efterisolering

- FLEXIBATTS + A-PLADEBATTS 10

Eksisterende isolering i bjælkelag i mm	U-værdi (W/m ² K)	FLEXIBATTS + A-PLADEBATTS 10 i mm	Ny U-værdi (W/m ² K)	Besparelse i kWh/m ² pr. år
50	0,71	95+100	0,18	26
75	0,52	95+100	0,18	17
100	0,41	95+100	0,18	11

Maksimal U-værdi ved udskiftning af hele gulvet er 0,10 W/m²K

! Vær opmærksom på:

- At besparelseseksemplerne tager udgangspunkt i at den eksisterende isolering fjernes, så der kan etableres en dampspærre.
- En krybekælder, som fungerer fint, og har gjort det i årevis, bør umiddelbart ikke ændres, fordi fugtafgivelse, varmetilskud og ventilation er i balance. Denne balance skubbes ved efterisolering. Det er derfor vigtigt at undersøge følgende, inden arbejdet påbegyndes:
 - Er den nuværende ventilation tilstrækkelig til en efterisolering? Ventilationen anses normalt for tilstrækkelig når der er ventilationsåbninger på mindst 150 cm² for hver 6 meter ydervæg.
 - Ny isolering må ikke dække ventilationsåbningerne.
- Radon er en naturligt forekommende radioaktiv luftart. Radon er farveløst og kan ikke lugtes.
- En veludført og tæt dampspærre giver lufttæthed og beskytter mod opstrømning af radon fra jorden. Dampspærren fæstnes til gulvets underside og føres 2-5 cm ned af gulvbjælkerne og klæbes eller tapes til bjælkesiderne. Bjælkerne skal afkastes og evt. primes inden klæbematerialet påføres.
- For at undgå fugt og skimmel anbefaler ROCKWOOL A/S at afslutte efterisoleringen under bjælkerne med et uorganisk materiale, f.eks. ROCKWOOL A-PLADEBATTS 10.
- Der er også mulighed for at nedlægge krybekælderen og lave det om til et terrændæk. Se under terrændæk side 50-52.

5. Udvendig facadeisolering

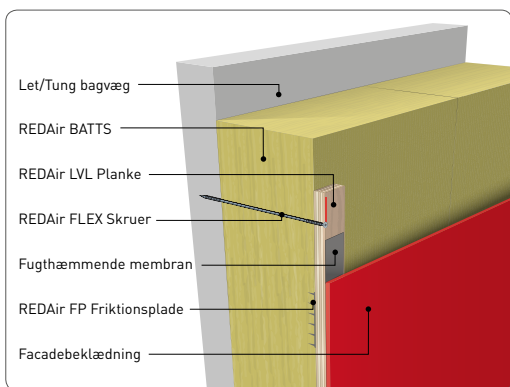
Hvad enten facadeløsningen drejer sig om nybyggeri, renovering, lavenergihuse, halvbyggeri, parcelhuse eller industribygninger - så har ROCKWOOL A/S et fleksibelt og gennemprøvet system til formålet.

Læs mere om REDAir FLEX på
www.rockwool.dk/redair

REDAir FLEX

- Udvendig facadeisolering som afsluttes med en ventileret regnskærm.
- Energimæssigt optimale facader uden kuldebroer.
- Kan anvendes sammen med et bredt udvalg af facadeplader og træbeklædninger.
- Facadebeklædningen kan monteres både vandret og lodret.
- Maksimal vægt for facadebeklædningen er 50 kg/m².
- Vindtætte lag uden på isoleringen kan undlades.
- REDAir SYSTEM består af REDAir BATTS, skruer, skiver, planker og bor.

- 1) REDAir SYSTEM kan monteres på let eller tung bagvæg.
- 2) REDAir BATTS fastgøres midlertidigt til bagvæggen med dybler. Alternativt kan isoleringen også klæbes.
- 3) Inden montage af REDAir LVL planken, afmærkes skruelacering og der monteres REDAir FP Friktionsplader på bagsiden.
- 4) REDAir LVL planken fastgøres til bagvæggen med REDAir FLEX skruer. Skruetyper afhænger af om væggen er af træ, letbeton eller beton.
- 5) Beklædningen monteres iht. Facadeleverandørens arbejdsvejledning.
- 6) Følg montagevejledningen for REDAir FLEX nøje.
- 7) Kontakt ROCKWOOL A/S hvis du ønsker yderligere information.

REDAir LINK SYSTEM

Montering af vinduer i facaden, i forbindelse med både nybyggeri og energirenovering, giver ofte følgende overvejelse:

Hvordan monteres vinduet nemt og hurtigt uden at gå på kompromis med design og kvalitet?

ROCKWOOL A/S præsenterer en verdensnyhed - REDAir LINK vinduesmontagesystem, der gør montage af vinduer til en leg. Vindueskassen giver arkitekten designfrihed og skaber et link mellem ude og inde - det har aldrig været enklere.

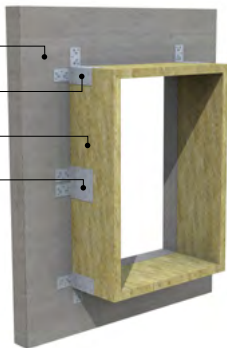
Op gennem tiderne er mængden af forskellige byggematerialer, der mødes i netop facadens åbninger, øget mere og mere. Kravene til lufttæthed, ubrændbarhed og minimering af skader, som f.eks. skimmelsvamp og indtrængning af vand, har indtil nu krævet, at mange produkter skal bruges for at skabe den optimale klimasikring. REDAir LINK vinduesmontagesystem er med til at minimere montagefejl, skabe en holdbar løsning og ikke mindst en montagetid, der er uovertruffen. Kombinationen af ROCKWOOL fibre i kassen og det tilstødende REDAir FLEX facadesystem danner en klimaskærm, der giver optimale løsninger.

Let/Tung bagvæg

REDAir LINK Hjørnebeslag

REDAir LINK Board

REDAir LINK Forlængerbeslag

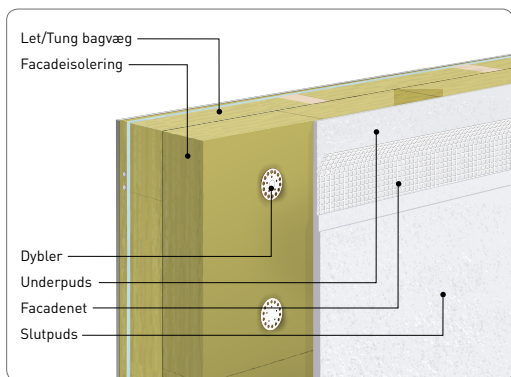
- Minimerer varmetabet
- Skaber mulighed for valgfrit at placere vinduer og døre i facadeåbningen
- Sikrer en nem udskiftning af vinduer i fremtiden
- Uorganisk materiale giver ikke grobund for skimmel-svamp
- Med systemets få komponenter er montagen enkel og hurtig
- Forbedrer linjetab omkring vinduet
- Konstruktionen opfylder alle gældende normer
- Eksisterende vinduer kan bibeholdes til nye vinduer monteres, og dermed minimeres gener for beboere

Læs mere om REDAir LINK på
www.rockwool.dk/redair

REDArt Facadesystem med puds

- Udvendig facadeisolering der afsluttes med en regnskærm af puds.
- Energimæssigt optimale facader uden kuldebroer.
- Pudsen påføres direkte på isoleringen og giver en stærk og robust facade, der er nem at vedligeholde.
- REDArt Facadesystem med puds består af alle komponenter, der skal bruges for at udføre systemet, fra isolering og fastgørelser til puds, profiler og maling.

- 1) REDArt Facadesystem med puds kan monteres på let eller tung bagvæg.
- 2) Facadeisoleringen klæbes op, hvorefter den mekanisk fastgøres med dybler.
- 3) Underpudsen påføres direkte på isoleringen, og facadenettet glittes ind i den glatte pudsoverflade.
- 4) Afslut systemet med en slutpuds i grov eller glat struktur samt evt. en facademaling. ROCKWOOL A/S anbefaler, at montagen udføres af en autoriseret Facadeentreprenør.
- 5) Følg udførelsesvejledningen nøje.

Læs mere om REDArt Facadesystem på
www.rockwool.dk/redart

6. www.rockwool.dk

6. www.rockwool.dk

På rockwool.dk tilbyder vi inspiration og vejledning inden for alle aspekter af byggeriet, komfort, energi-optimering og inspiration til systemløsninger.

Vi har her fremhævet et par områder, der kan hjælpe dig i dit arbejde.

Vejledning til Bygningsreglementet

Altid opdateret guide til gældende Bygningsreglement, se de væsentligste vejledninger og anbefalinger samt link til lovteksten.

FIND PRODUKT

FORHANDLERE

Nyttige genveje for dig der forhandler ROCKWOOL produkter og løsninger.

[Læs mere](#)

Produkter

Under "Produkter" får du et overblik over dine ROCKWOOL produkter, specifikationer og tekniske data. Du finder også konstruktionsbeskrivelser og arbejdsvejledninger over hvilke konstruktioner, du kan anvende produkterne i.

Cad og Revit tegninger

ROCKWOOL A/S stiller en lang række CAD og Revit filer til rådighed, som du kan anvende som projekterende. Tegningerne indeholder konstruktioner, som er optimerede til kravene i BR15. Tegningerne er opdaterede til BIPS standarder (lagstruktur i stb-format) og de nye Revit tegninger indeholder information om ROCKWOOL produkterne.

Beregningsprogrammer

ROCKWOOL A/S har udarbejdet en række beregningsprogrammer, som kan hjælpe dig, når du arbejder med vores produkter og løsninger.

Beregningsprogrammer

ROCKWOOL A/S tilbyder en række beregningsprogrammer, der kan lette dit arbejde. Alle programmer er tilgængelige på www.rockwool.dk

TilstandsTjek

Indtast din adresse og se, hvor mange penge og hvor meget energi du kan spare. Find information om dit eget hus og få anbefalinger til, hvad du kan gøre.

ROCKWOOL Energy Design

Med ROCKWOOL Energy Design kan du foretage energirammeberegninger til nybyggeri samt varmetabsberegninger til tilbygninger og sommerhuse.

Spar Penge

Med dette program kan du på en let måde beregne, hvor meget du sparer i energi og penge ved at efterisolere de forskellige konstruktioner i din ejendom.

Brandsikring

Conlit brandsikring er et beregningsprogram, der nemt og hurtigt hjælper dig med at dimensionere Conlit til brandsikring af forskellige stålkonstruktioner.

ROCKTEC

Din genvej til reglerne for teknisk isolering og dit værktøj til beregning af isoleringstykelser, rørafstande, varmetab og overfladetemperatur.

HARDROCK RENTABILITET

Programmet beregner besparelsen ved at merisolere, når det flade tag skal renoveres eller den gamle tagdækning udskiftes. Programmet giver svar på, om besparelserne og rentabiliteten lever op til de nye energikrav.

HARDROCK U-Værdi

HARDROCK U-værdi bruges til beregning af U-værdien af forskellige typer varme tage isoleret med HARDROCK Systemtag.

REDAir FLEX

REDAir FLEX beregneren anvendes til at finde den rigtige afstand mellem skruerne, de anbefalede systemmængder, samt til at udarbejde en styklister du kan bruge til bestilling.

REDAir LINK

REDAir LINK beregneren anvendes til beregning af den vejledende mængde plader og beslag til dit projekt.

REDArt

REDArt beregneren anvendes til beregning af den vejledende mængde klæber, isolering, skruer, puds og tilbehør til dit projekt.

7. ROCKWOOL Service

ROCKWOOL A/S tilbyder rådgivning for professionelle. Find den rette salgskonsulent og kontaktdata til vores tekniske service samt ordreservice på rockwool.dk/kontakt.

Konsulenter

ROCKWOOL A/S har en bred konsulentstab, der kan rådgive dig om løsninger og konstruktionsvalg i projekteringsfasen samt under udførelsen af dit byggeprojekt.

Teknisk service

ROCKWOOL Teknisk Service rådgiver om alle byggetekniske problemstillinger i forbindelse med isolering.

Ordreservice

ROCKWOOL e-handel og EDI er tilgængelige alle døgnet 24 timer. Ordre kan også afgives telefonisk, og vores ordreservicemedarbejdere står klar til at hjælpe mandag - torsdag mellem kl. 08.00 og 16.00, fredag mellem kl. 08.00 og 15.30.

SMS service

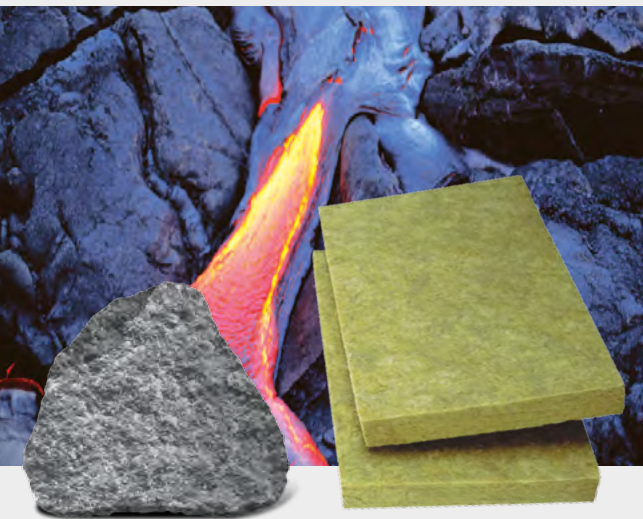
Oplys dit mobilnummer ved ordreafgivelse, og du modtager en sms med oplysning om leveringstidspunktet.

8. Produktegenskaber

Stenuld har en lang række unikke egenskaber, der ikke alene giver velisolerede løsninger, men også god komfort og stor sikkerhed - f.eks. mod brand.

Desuden er det værd at bemærke, at ROCKWOOL stenuld ikke angriber og skader andre materialer, det kommer i kontakt med. Stenulden medvirker ikke til korrosion på metaller, og der frigives ingen aggressive luftarter under brandpåvirkning.

Varmeisolering

Varmeisoleringsevnen i ROCKWOOL produkterne skyldes, at man "pakker" luft ind imellem stenuldstrådene for at få den til at stå stille. F.eks. består de lette bygnings-isoleringsprodukter af 99 % luft og 1 % stenuldstråde.

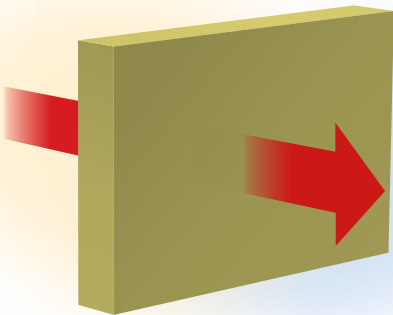
Hvad er lambda-værdi?

Lambda-værdi, også kaldet varmeledningsevne, er et tal, der udtrykker, hvor godt et materiale isolerer.

Jo mindre et materiales lambda-værdi er, desto bedre isolerer det. ROCKWOOL FLEXIBATTS, det mest brugte stenuldsprodukt, har lambda-værdi 37 mW/mK.

Sådan defineres lambda:

Lambda-værdi angiver, hvor stor en energimængde, målt i Wh, der i løbet af en time passerer gennem materialet. Målingen foretages på 1 m² med en tykkelse af 1 m, når temperaturforskellen mellem de 2 flader er 1°C. Lambda-værdien afhænger ikke af produkttykkelse, men er konstant for alle tykkelser inden for samme produkt.

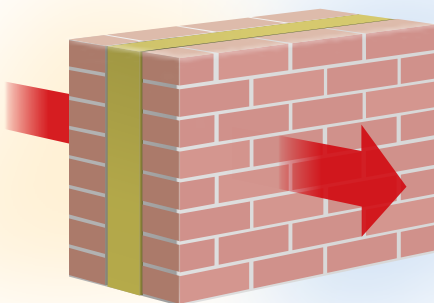
Lambda-værdien tager udgangspunkt i et materiale og udtrykker, hvor godt materialet isolerer. Jo lavere lambda-værdi - jo bedre isoleringsevne.

Hvad er U-værdi?

Isoleringsevnen i en konstruktion - f.eks. ydervæg - angives med en U-værdi, også kaldet transmissionskoefficient. Jo mindre U-værdien er, desto bedre er konstruktionen isoleret.

Sådan defineres U-værdien:

U-værdien angiver, hvor stor en energimængde, målt i Wh, der i løbet af en time passerer gennem 1 m^2 af konstruktionen, når temperaturforskellen mellem den indvendige og udvendige flade er 1°C . U-værdien er tykkelsesafhængig og inkluderer alle materialer i konstruktionen.

U-værdien tager udgangspunkt i en konstruktion og udtrykker, hvor godt den samlede konstruktion isolerer.

Jo lavere U-værdi - jo mindre varmetab.

Eksempel på U-værdi (Tegl-tegl):

Mur isoleret med:	U-værdien:
190 mm MURBATTS 37	$0,18 \text{ W/m}^2\text{K}$
240 mm MURBATTS 37	$0,14 \text{ W/m}^2\text{K}$
300 mm MURBATTS 37	$0,12 \text{ W/m}^2\text{K}$
350 mm MURBATTS 37	$0,10 \text{ W/m}^2\text{K}$

8. Godt at vide

Den afgørende strukturforskel

ROCKWOOL stenuld er formstabil på grund af stenuldens specielle opbygning:

- 30% af fibre ne ligger lodret og 70% af fibre ne vandret.
- Fibre ne danner et "gitter" som fastholder strukturen
- Den specielle gitterstruktur giver en god udfyldningsevne
- Strukturen er afgørende for de gode egenskaber i forbindelse med varme- og brandisolering af bygningskonstruktioner.

Opbygning af
ROCKWOOL
stenuld

Opbygning af
mineraluld på
glasbasis

Kuldebroer

ROCKWOOL stenuld står ikke i "bro" som følge af overbredder eller unøjagtigheder ved tilskæring. Disse isoleringsfejl giver risiko for kuldebroer, og fejlene kan som regel ikke ses.

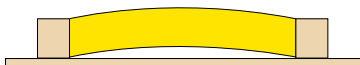
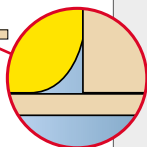
Kuldebroer giver kolde områder på indersiden af konstruktionen, med risiko for skimmeldannelse og stort varmetab. Det er derfor meget vigtigt, at isoleringen slutter tæt til konstruktionen.

Risiko for kuldebro!

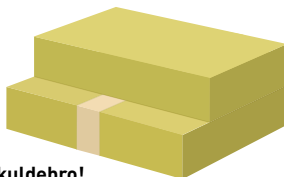
Materialet har ladet sig trykke sammen.

Denne kuldebro kan medføre sorte striber på loftet.

Risiko for kuldebro!

Materialet står i "bro" som følge af manglende tværelasticitet. Denne kuldebro kan medføre sorte striber på loftet.

Ingen kuldebro!

Stenuldens struktur har tilpasset sig spærafstanden og ligger tæt uden risiko for kuldebroer og sorte striber på loftet.

ROCKWOOL flexegenskaber

Træ arbejder og bevæger sig under påvirkning af varme, kulde og fugt. Derfor vil målene på spær og stolper altid variere en smule.

Det har vi taget højde for i vores produkter:

- FLEXIBATTS
- SKRÅVÆGSBATTS
- SKILLEVÆGSBATTS

Disse produkter er robuste og formstabile og flekser i både længden og bredden. De fleksible zoner kan optage helt op til 40 mm variation.

Der er mange fordele ved at bruge de fleksible produkter:

- Mindre opmåling
- Mindre tilskæring
- Mindre spild
- Mindre affald
- Bedre udfyldning - ingen kuldebroer
- Hurtigere udlægning

1**Placér**

Placér isoleringspladen med de fleksible zoner foran konstruktionen som vist her

2**Tryk**

Sæt og tryk flexsiden ind mod stolpen

3**Afslut**

Skub den anden side på plads

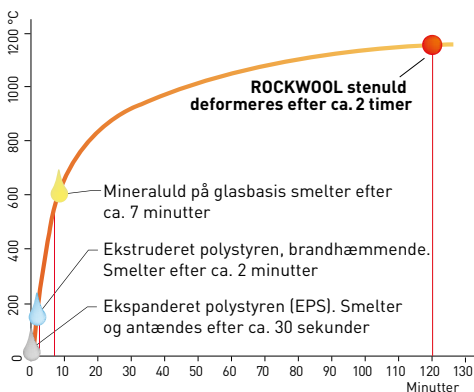

Brand: ROCKWOOL stenulds egenskaber

ROCKWOOL stenuld er produceret af sten. Sten kan ikke brænde. Dermed er ROCKWOOL produkter født med en helt afgørende fordel frem for andre isoleringsmaterialer. Det kan vi dokumentere.

Fibrene i ROCKWOOL stenuld tåler over 1000°C uden at smelte. Dette er en meget vigtig egenskab under en brand. ROCKWOOL stenuld er derfor et effektivt materiale til at beskytte stålsøjler, bjælker, ventilationskanaler, sammenbyggede konstruktioner eller skibskonstruktioner.

Konkrete brandforsøg

Konkrete brandforsøg dokumenterer forskellen på isoleringsmaterialers brandmæssige egenskaber. Eksemplet øverst på næste side viser resultatet ved en direkte brandpåvirkning af ekspanderet polystyren (EPS), ekstruderet polystyren (XPS), mineraluld på glasbasis og ROCKWOOL stenuld.

Ekspanderet polystyren (EPS)
efter 1/2 minut.

Ekstruderet polystyren (XPS),
brandhæmmende, efter 1 min.

Mineraluld på glasbasis
efter 7 minutter.

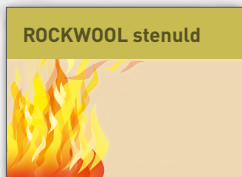

ROCKWOOL stenuld
efter 30 minutter.

ROCKWOOL stenuld afgiver ikke brændende dråber eller kraftig røg

ROCKWOOL stenuld udvikler ikke gasser og brændende dråber, som vil kunne bidrage til at sprede branden til andre dele af en bygning.

ROCKWOOL stenuld bidrager ikke til brandspredning og kan - ikke mindst - give slukningsmandskabet ekstra tid til at få branden under kontrol.

Med ROCKWOOL stenuld

Med isolering af
skumplasttypen (EPS)

Brand: Krav og regler

Brandklassificeringer og overtænding

Brandklassificeringen angiver, hvor hurtigt og i hvilken grad et produkt bidrager eller ikke bidrager til brand, i form af røgudvikling og evt. brændende dråber.

EU-klasse	Egenskaber	Materiale-eksempel
A1	Ubrændbar. Medvirker ikke til brand.	Mineraluld, f.eks. FLEXIBATTS
A2	Ingen overtænding. Svært begrænset bidrag til brand.	Mineraluld Gips m. karton
B	Ingen overtænding. Minimalt bidrag til brand.	Brandhæmmet spånplade
C	Overtænding efter mere end 10 min. Noget bidrag til brand.	Tapet på gips
D	Overtænding mellem 2 og 10 min Middel bidrag til brand.	Træværk generelt
E	Overtænding inden for 2 minutter.	Brandhæmmet skumplast (XPS)
F	Egenskaber ikke bestemt	Skumplast (EPS)

Klasse A materialerne udviser ingen eller begrænset tegn på reaktion ved brandpåvirkning og afgiver ingen, eller kun meget lidt røg og ingen brændende dråber i nogen form. Materialerne anses som ubrændbare.

Klasse E materialerne derimod vil udvise overtænding allerede inden for 2 minutter i brandforløbet afhængig af temperaturudviklingen. Overtændingsfænomenet udgør en nærmest eksplosionagtig brandspredning med voldsom temperatur- og røgudvikling.

Klasse F materialerne er ikke testet.

Røgintensitet

Materialets røgudvikling opdeles i 3 niveauer:

s1	Meget begrænset mængde af røgudvikling
s2	Begrænset mængde af røgudvikling
s3	Intet krav til mængde af røgudvikling

A1 kan ikke kombineres med tillægsklasser.

Brændende dråber

Brændende dråber er ligeledes opdelt i 3 klasser:

d0	Ingen brændende dråber eller partikler
d1	Brændende dråber eller partikler i begrænset mængde
d2	Intet krav til mængde af brændende dråber eller partikler

ROCKWOOL stenuld er klassificeret i klasse d0.

Klassifikationer af materialer

Sådan er den samlede klassificering af et materiale iht. overtænding, røgintensitet og brændende dråber:

Europæisk klassificering - gamle betegnelser.

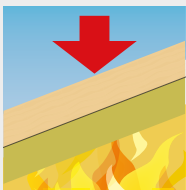
A1	Ubrændbart materiale
A2-s1, d0	Ubrændbart materiale
B-s1, d0	Klasse A materiale
D-s2, d2	Klasse B materiale

ROCKWOOL stenuld er klassificeret som ubrændbart materiale. ROCKWOOL stenuld bidrager derfor ikke til brandbelastningen i et byggeri.

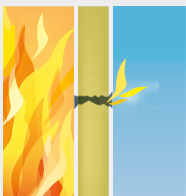
Bygningsdele klassificeres for deres brandmodstandsevne

I forbindelse med fastlæggelse af forskellige bygningsdeles brandmodstandsevne har man fastlagt nogle krav, som materialet skal kunne opfylde i brandtest for at blive godkendt:

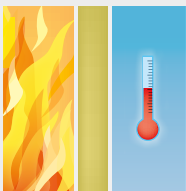
R = Bæreevne

Konstruktionen bliver belastet med en bestemt last igennem hele brandtesten.

E = Integritet

Konstruktionen må ikke få åbninger eller gennemtrængning af varme gasarter, som kan medføre antænding af prøvestykkets ueksponerede side eller omkringliggende materialer.

I = Isolation

Konstruktionen skal begrænse temperaturstigningen på den ueksponerede side, som maksimalt må være 140°C i gennemsnit. Temperaturforøgelsen på et punkt må ikke overstige 180°C.

Sådan klassificeres en bygningsdels type:

Bærende	Adskillende	Røg- og gastæt	Klassificeres som
✓			R
✓	✓		REI
	✓		EI
		✓	E

Klassifikationstider

Mulige klasser i minutter - så lang tid kan konstruktionen holde i tilfælde af brand:

15

20

30

45

60

90

120

180

240

 = Anvendes i Danmark.

Eksempel på navngivning af konstruktion:

REI 60 A2-s1,d0

Bygningsdelens type:
Bærende og adskillende
= REI

Tidsangivelse:
Konstruktionen kan holde
i 60 min. ved brand

Materialeegenskaber:

Overtænding:
Ubrændbar og overtænder
ikke = A2 *

Røgintensitet:
Afgiver kun begrænset
mængde røg ved brand = s1*

Brændende dråber:
Afgiver ikke brændende
dråber eller partikler = d0 *

– altså en bærende og adskillende konstruktion
bestående af ubrændbart materiale.

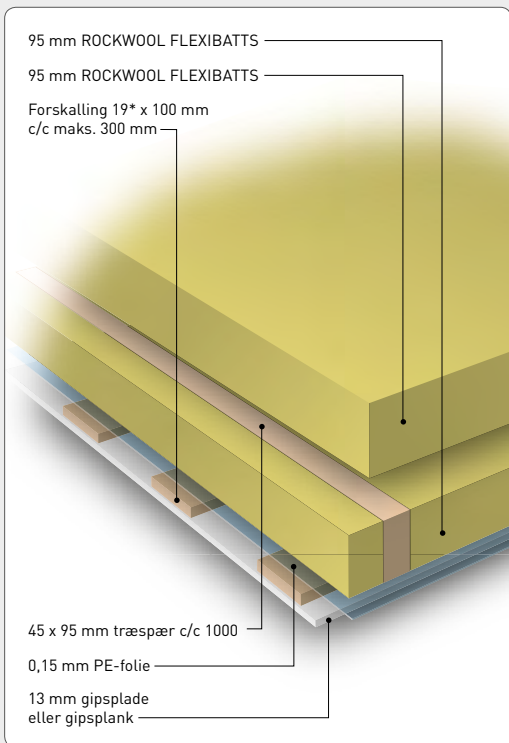
* Se side 96-97

Brand: Konstruktionseksempler

Loftkonstruktion mod udnytteligt loftsrum

Loft: R 30 = bærende bygningsdel

Dokumentation:

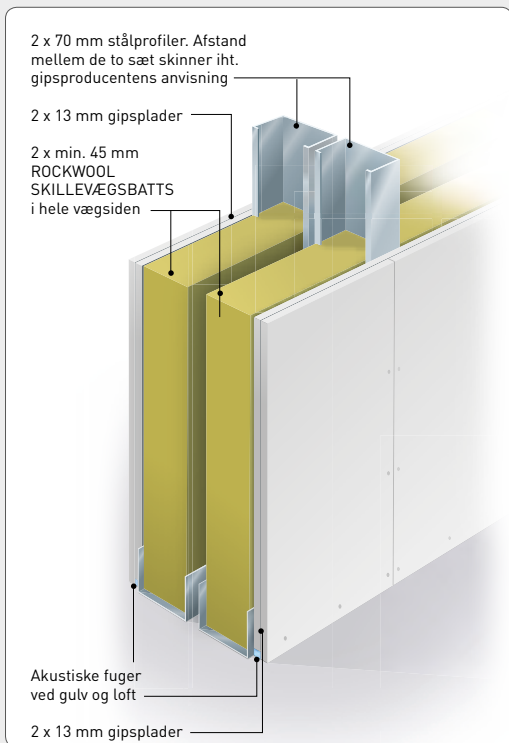
Brand: DBI sag nr. H 10134

* Gipsproducenter kan anbefale kraftigere forskalling.

Skillevæg gips/stål

Ikke bærende skillevæg: EI 60 A2-sL,d0

Dokumentation:

Dano IQ vægssystem, blad nr. 3-21, okt. 1996 Gyproc.

Lydisolering og støjdæmpning

Hvad siger lovgivningen?

- Funktionskravet for boliger anses for opfyldt, når de udføres som klasse C i DS 490, Lydklassifikation af boliger.

Trinlydniveau

Grænseværdier i dB - højeste værdier for vægtet trinlydniveau: $L'_{n,w}$ eller $L'_{n,w} + C_{l,50-2500}$

Rumtype	Klasse C
I beboelsesrum, køkkener eller fælles opholdsrum - trinlyd fra lokaler med støjende aktiviteter (erhverv eller fællesrum)	48
I beboelsesrum og køkkener - trinlyd fra andre boliger eller fra fællesrum	53
I beboelsesrum og køkkener - trinlyd fra fælles trapperum, gange, altaner eller tilsvarende samt fra toilet- og baderum i andre boliger	58
I fælles opholdsrum - trinlyd fra beboelsesrum, trapperum, gange, altaner eller tilsvarende samt fra toilet- og baderum	58

Luftlydisolation

Grænseværdier i dB - laveste værdier for vægtet reduktionstal: R'_w eller $R'_w + C_{50-3150}$

Rumtype	Klasse C
Mellem bolig og fælles opholdsrum eller lokaler med støjende aktiviteter (mellem bolig og fællesrum og/eller erhverv)	60
Mellem bolig og rum uden for boligen	56
Mellem fælles opholdsrum indbyrdes	56
Dør mellem bolig og fællesrum	32

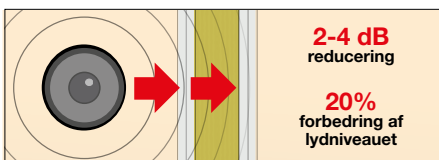
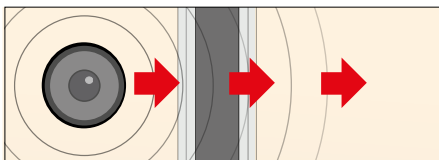
Mange mennesker udsættes i dag for uønsket støj. Støj resulterer i stress, nedsat indlæring og koncentrations-evne og reducerer alment velbefindende.

ROCKWOOL stenulds åbne struktur gør materialet ideelt til at absorbere støj og regulere lyd.

Derfor anvendes ROCKWOOL stenuld overalt i byggeriet – både til støjdemping i konstruktioner og til lydregulering i rum.

Eksempler:

Sammenlignes en uisoleret let væg med en isoleret væg, reduceres lydniveauet i den isolerede væg med 2-4 dB. Det opfattes som en forbedring på ca. 20%.

I støjfyldte rum med hårde overflader vil en lydregulering med stenuldsprodukter kunne sænke støjniveauet ca. 3-4 dB.

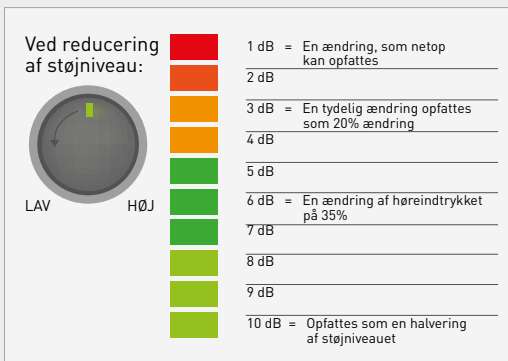

På www.rockfon.dk kan du finde information om lydregulerende lofter

Sådan opfattes en ændring af støjniveauet:

- 1 dB = En ændring, som netop kan opfattes
- 3 dB = En tydelig ændring, opfattes som 20% ændring
- 6 dB = En ændring af høreindtrykket på 35%
- 10 dB = Opfattes som en halvering af støjniveauet.

Hvad er luftlyd?

Luftlyd er lyd, der transmitteres gennem luften og stammer fra f.eks. tale, højtalere eller maskiner.

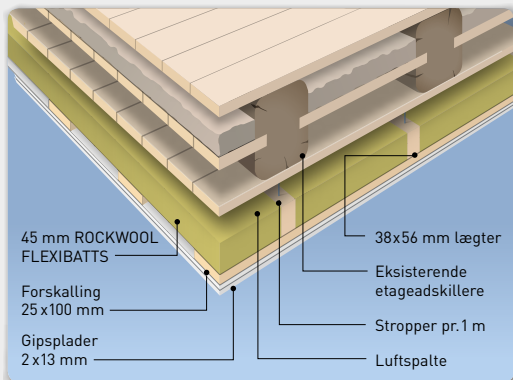
Sådan angives luftlyd

Luftlydisoleringen angives ved et reduktionstal RW. Jo større RW, jo bedre er konstruktionens lyddæmpende egenskaber.

Luftlydisolering for vægge og dæk

Etageadskillelser af træ har ofte en dårlig evne til at afskærme mod luftlyd.

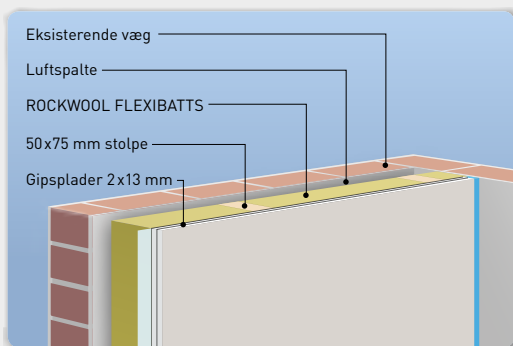
En god forbedring opnås ved at nedstroppe en træ- eller stålkonstruktion, der er isoleret med ROCKWOOL FLEXIBATTS og 2 lag gips.

Luftlydsisolering af indvendige vægge med forsatsvæg

Indvendige vægge – uanset om de er murede eller pladebekl dte – kan forbedres med en "forsatsvæg".

Forsatsvæggen er en væg, der ikke har direkte forbindelse med den eksisterende v g. Forsatsvæggen isoleres med ROCKWOOL FLEXIBATTS og beklædes med 2x13 mm gips.

Denne helstenstegl v g med en forsatsvæg f r en forbedret luftlydsisolering på ca. 6 dB svarende til ca. 35%.

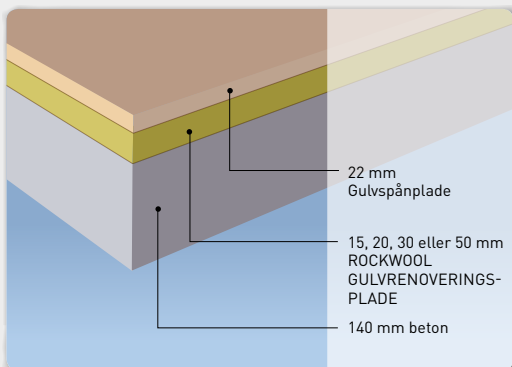
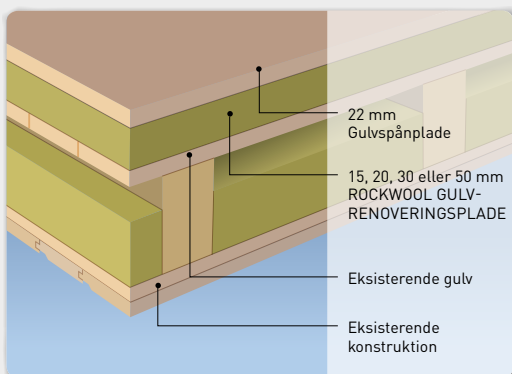

Hvad er trinlyd?

Trinlyd er f.eks. banken eller lyden af trin, som overføres gennem vægge og gulve.

Trinlydisolering af dæk

Trinstøj, både i træ- og betonetageadskillelser reduceres effektivt med ROCKWOOL GULVRENOVERINGSPLADE (15-50 mm). Efterfulgt af en 22 mm gulvspånplade, hvorpå færdigt gulv udlægges.

Fugt- og vandafvisning

Fugt- og vandafvisning

Den imprægnerede ROCKWOOL stenuld er vandafvisende og optager kun vand, når dette presses eller trykkes ind i materialet. Når trykket ophører, vil vandet forsvinde, og stenulden tørrer ud igen. Derved genskabes den oprindelige isoleringsevne.

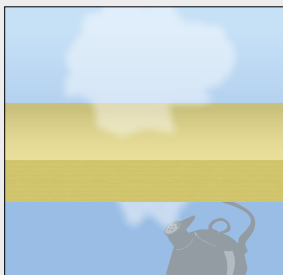
ROCKWOOL stenuld suger ikke vand

Isoleringsmaterialer må ikke være kapillarsugende - dvs. at de ikke må suge vand.

ROCKWOOL stenuld er ikke kapillarsugende og kan derfor bruges som det kapillarbrydende og isolerende lag i terrændækkonstruktioner.

ROCKWOOL stenuld er diffusionsåbent

ROCKWOOL stenuld er meget diffusionsåbent. Det bevirker, at vanddampe kan passere isoleringslaget uden at kondensere inde i materialet.

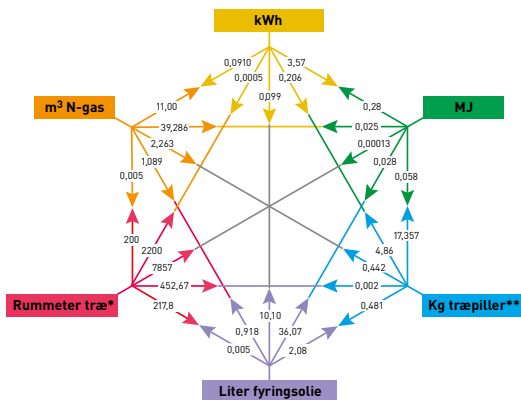
Fugt i et isoleringsmateriale nedsætter dets isoleringsevne. ROCKWOOL stenuld ser våd ud, når den har ligget i regnvejr, men det er kun de yderste få millimeter, der er våde.

Omregning af energienheder

Med denne omregningsstjerne kan du nemt skifte mellem de enkelte energienheder.

1. Start ved stjernespidsten med den energienhed, du kender.
2. Følg den linje, der leder hen til den energiform, du vil omregne til.
3. Multipliser antallet af dine kendte energienheder, med det første første tal du møder på den linje, du følger.

Omregning af energienheder

*Rummeter træ: tørret/stablet bølgebrænde (fugt 18%), fastmassetal 0.70, brændværdi 4.2 kWh/kg **Træpiller: af løvtræ (fugt 7%).

Beregningseksempel

- omregn fra en energienhed til en anden:

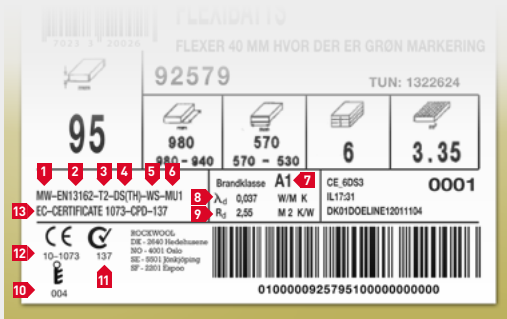
Hvis du f.eks sparer 2023 kWh, vil det være følgende i liter fyringsgasolie: $2023 \text{ kWh} \times 0,099 = 200,3$ liter fyringsolie sparet

Vil du omregne de sparede 2023 kWh til m³ naturgas, er beregningen: $2023 \text{ kWh} \times 0,0910 = 184 \text{ m}^3$ naturgas

Du kan "køre" i enhver ønsket retning i stjernen.

CE-mærkning af mineraluld

Her ses en forklaring på CE-mærkningen:

- 1** MW - Sikrer, at produktet er produceret iht. den europæiske standard for mineraluld.
- 2** Nummer på den europæiske standard.
- 3** T2 - Angiver klassen for tykkelsestolerancer. FLEXIBATTS i 95 mm skal ligge i tykkelsesintervallet 90-109 mm (ifølge vores skærpede produktionskrav er intervallet 92-103 mm).
- 4** DS (70, 90) - Dimensionsstabilitet. Angiver, at produktets længde og bredde ændres maks. +/- 1% og tykkelse ændres maks. -1% ved temperatur og fugtpåvirkning.
- 5** WS - Korttidsvandafvisning. Produktets korttidsvandoptagelse er mindre end 1 kg/m².
- 6** MU1 - Diffusionsmodstand, U-værdi. Angiver, at produktets diffusionsmodstand er lig med 1. U-værdien angiver forholdet mellem materialets dampdiffusion i forhold til luftens dampdiffusion. Er materialets U-værdi = 1, betyder det, at materialet har samme diffusionsmodstand som luft. Er materialets U-værdi = 10, betyder det, at materialet med tykkelse 1 meter har samme diffusionsmodstand som et lag luft med tykkelse 10 meter.
- 7** Brandklasse. A1 er den bedste.
- 8** Deklareret Lambda D-værdi. Lav værdi = Høj isoleringsevne.
- 9** Deklareret RD-værdi. RD = Tykkelse/Lambda D.
Høj værdi = Høj isoleringsevne med den aktuelle tykkelse.
- 10** Keymark - kvalitetsmærke. 3. partskontrol.
- 11** Certificeringsorgans logo.
Teknologisk Institut er ROCKWOOL certificeringsorgan.
- 12** CE-mærket.
- 13** Certifikatnummer for ROCKWOOL A/S.

Litteraturliste:

- **Bygningsreglementet 2015 (BR15).**
Udgivet af Energistyrelsen.
- **SBi anvisning 224, Fugt i bygninger, 2. udgave 2013.**
Udgivet af Statens Byggeforskningsinstitut.
- **DS418, 7. udgave. Beregning af bygningers varmetab, 2011.**
Udgivet af Dansk Standard
- **Diverse SBi anvisninger.**
Udgivet af Statens Byggeforskningsinstitut.
- **Eksempelsamling om brandsikring af byggeri, 2012.**
Udgivet af Energistyrelsen.
- **Diverse Brandtekniske vejledninger.**
Udgivet af DBI, Dansk Brandteknisk Institut.
- **Diverse TOR anvisninger.**
Udgivet af Tagpapbranchens Oplysningsråd.
- **Diverse TRÆ anvisninger.**
Udgivet af Træbranchens information.
- **VIF U-værdi 2009.**
Udgivet af VarmelsoleringsForeningen.

ROCKWOOL A/S forbeholder sig til enhver tid ret til at foretage nødvendige produktændringer. Tekniske specifikationer er således angivet med forbehold for ændringer.

De i denne brochure viste løsninger er de på udgivelsestidspunktet almindeligt anerkendte. Stedlige forhold i byggeriet samt sagkyndiges publikationer, f.eks. fra Statens Byggeforskningsinstitut, kan medføre behov for udførelse på anden måde end her vist.

Tilrettelægning: ROCKWOOL A/S

Layout og grafisk produktion: 3b grafisk

Udgivet af ROCKWOOL A/S, 2640 Hedehusene.

Eftertryk kun tilladt efter skriftlig aftale med ROCKWOOL A/S.

30. udgave - September 2016

©ROCKWOOL A/S

Kontrollerede produkter. ROCKWOOL A/S er medlem af VIF (VarmelsoleringsForeningen)

ROCKWOOL A/S
2640 Hedehusene
Tlf.: 46 56 16 16
Fax: 46 56 30 11
www.rockwool.dk
info@rockwool.dk